

Republica Moldova
CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

HOTĂRÂRE

**privind excepțiile de neconstituționalitate a unor prevederi din Legea nr.
294 din 21 decembrie 2007 privind partidele politice**

*(dizolvarea partidului politic urmare a constatării calității de succesori
al unui partid politic declarat neconstituțional și limitarea activității
partidului politic)*

(sesizările nr. 194g/2025, nr. 252g/2025 și nr. 69g/2026)

CHIȘINĂU
30 iunie 2026

În numele Republicii Moldova,
Curtea Constituțională, judecând în componența:

nei Domnica MANOLE, *Președinte*,
dlui Sergiu LITVINENCO,
dlui Ion MALANCIUC,
nei Viorica PUICA,
dlui Nicolae ROȘCA,
nei Liuba ȘOVA, *judecători*,
cu participarea dlui Andrei Harbuz, *asistent judiciar*,

Având în vedere sesizările înregistrate la 2 septembrie 2025, 5 decembrie 2025 și, respectiv, 27 martie 2026,
Examinând sesizările menționate în ședință plenară publică,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 30 iunie 2026, în camera de consiliu,

Pronunță următoarea hotărâre:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află sesizările privind excepțiile de neconstituționalitate ale articolelor 3 alineatele (1¹) – (1³), 21 alineatele (3¹), (3²) – (3⁴), (5¹) – (5²) și (8) din Legea nr. 294 din 21 decembrie 2007 privind partidele politice, ridicate de dl Alexandru Beschieru, președinte al Partidului politic „Forța Alternativă și de Salvare a Moldovei”, în dosarul nr. 2-13/2025 (sesizarea nr. 194g/2025), de dna Irina Vlah, președinte al Partidului politic Partidul Republican „Inima Moldovei”, în dosarul nr. 2-15/2025 (sesizarea nr. 252g/2025), și de dl avocat Igor Hlopețchi, în interesele Partidului politic „Moldova Mare”, în dosarul nr. 2-18/2025 (sesizarea nr. 69g/2026), toate pendinte la Curtea de Apel Centru.

2. Sesizările privind excepțiile de neconstituționalitate au fost trimise la Curtea Constituțională de două complete de judecători, primul fiind format din doamnele Ana Panov, Svetlana Vișcu și Elena Bolocan, iar al doilea din dna Ruxanda Pulbere, dl Constantin Roșca și dl Roman Pascari, de la Curtea de Apel Centru, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

3. În procesul soluționării sesizărilor, Curtea Constituțională a solicitat opiniile Parlamentului, Guvernului, Președintelui Republicii Moldova, Asociației pentru Democrație Participativă „ADEPT” și Asociației „Promo-LEX”.

4. De asemenea, la 12 septembrie 2025, Curtea Constituțională i-a solicitat Comisiei Europene pentru Democrație prin Drept a Consiliului Europei (în continuare – Comisia de la Veneția) o opinie referitoare la

prevederile normative care fac obiectul sesizării nr. 194g/2025. La 10 martie 2026, Comisia de la Veneția a adoptat Opinia *amicus curiae* nr. 1262/2025 pentru Curtea Constituțională a Republicii Moldova privind statutul și măsurile referitoare la partidele succesoare ale partidelor politice declarate neconstituționale (în continuare – CDL-AD(2026)006).

5. Având în vedere legătura dintre obiectele sesizărilor, Curtea a dispus, la 18 iunie 2026, pe baza punctului 18 din Regulamentul privind procedura de examinare a sesizărilor depuse la Curtea Constituțională, conexarea sesizărilor nr. 194g/2025, nr. 252g/2025 și nr. 69g/2026 într-un singur dosar, căruia i-a atribuit numărul 194g/2025.

6. În ședința publică din 18 iunie 2026 au avut loc dezbateri cu participarea dlui avocat Vadim Banaru, reprezentant al Partidului politic „Forța Alternativă și de Salvare a Moldovei”, a dlui Radu Radu, reprezentant al Parlamentului, și a dlui Eduard Serbenco, reprezentant al Guvernului. Dezbaterile au continuat în ședința publică din 29 iunie 2026, în cadrul căreia Partidul politic „Forța Alternativă și de Salvare a Moldovei” a fost reprezentat de dl avocat Vadim Banaru, Partidul politic Partidul Republican „Inima Moldovei” a solicitat examinarea în lipsă, iar Partidul politic „Moldova Mare” a fost reprezentat de dl avocat Igor Hlopețchi și de dna Victoria Furtună, președinte al partidului. Parlamentul a fost reprezentat de dl Radu Radu. Guvernul a fost reprezentat de dl Eduard Serbenco.

7. În cadrul ședinței, dl avocat Igor Hlopețchi și dna Victoria Furtună, autori ai sesizării nr. 69g/2026, au formulat cereri de recuzare a domnilor judecători Domnica Manole și Sergiu Litvinenco. Prin decizii ale Curții Constituționale, cererile de recuzare au fost respinse.

ÎN FAPT

A. Circumstanțele litigiului principal

a) Sesizarea nr. 194g/2025

8. La 14 iulie 2025, Blocul electoral „VICTORIE-ПОБЕДА”, constituit de partidele politice „Forța de Alternativă și de Salvare a Moldovei”, „RENAȘTERE”, „ȘANSĂ” și „VICTORIE”, a depus la Comisia Electorală Centrală cererea și setul de documente privind înregistrarea pentru participare la alegerile parlamentare din 28 septembrie 2025.

9. Prin Hotărârea nr. 3670 din 19 iulie 2025, Comisia Electorală Centrală a refuzat înregistrarea Blocului electoral „VICTORIE-ПОБЕДА”, pentru că congresul de constituire și lansarea publică a acestui bloc electoral a fost organizat în Moscova, Federația Rusă, la 6 iulie 2025, cu participarea și implicarea directă a dlui Ilan Șor, lider al Partidului politic „Șor”, partid care a fost declarat neconstituțional prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 10 din 19 iunie 2023.

10. Prin aceeași hotărâre, Comisia Electorală Centrală a sesizat Ministerul Justiției să verifice dacă acțiunile partidelor politice „Renaștere”, „Forța de Alternativă și de Salvare a Moldovei”, „Șansă” și „Victorie” cad sub incidența prevederilor articolului 3 alin. (1¹) din Legea privind partidele politice, adică dacă acestea nu sunt succesoare ale unui partid politic declarat neconstituțional.

11. La 11 august 2025, Ministerul Justiției i-a cerut Curții de Apel Centru să constate, *inter alia*, că Partidul „Forța Alternativă și de Salvare a Moldovei” reprezintă un partid politic succesor al Partidului „Șor”, partid care a fost declarat neconstituțional prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 10 din 19 iunie 2023, precum și să dispună dizolvarea acestuia.

12. Totodată, pe baza articolului 22 alin. (2¹) din Legea privind partidele politice, Ministerul Justiției i-a cerut instanței de judecată să dispună limitarea activității partidului politic, ca o măsură asiguratorie, până la soluționarea cauzei în fond.

13. Printr-o Încheiere din 19 august 2025, Curtea de Apel Centru a dispus, *inter alia*, limitarea activității Partidului „Forța Alternativă și de Salvare a Moldovei” în calitate de măsură asiguratorie, până la soluționare a cauzei în fond.

14. În cadrul examinării cauzei, dl Alexandru Beschieru, președinte al Partidului „Forța Alternativă și de Salvare a Moldovei”, a ridicat excepția de neconstituționalitate a articolelor 3 alineatele (1¹) – (1³), 8 alineatele (3¹) – (3²) și 21 alineatele (3¹) – (3⁵) și (5¹) – (5²) din Legea nr. 294 din 21 decembrie 2007 privind partidele politice.

15. Printr-o încheiere din 2 septembrie 2025, Curtea de Apel Centru a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate în partea referitoare la articolele 3 alineatele (1¹) – (1³) și 21 alineatele (3²) – (3⁴) și (5¹) – (5²) din Legea privind partidele politice, a respins acest demers în partea referitoare la articolele 8 alineatele (3¹) – (3²) și 21 alineatele (3¹) și (3⁵) din aceeași Lege și a trimis sesizarea la Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

b) Sesizarea nr. 252g/2025

16. La 2 și 5 septembrie 2025, Partidul Național Moldovenesc și Partidul politic „Alianța Liberalilor și Democraților pentru Europa” au formulat o contestație și o sesizare la Comisia Electorală Centrală în care au menționat existența unor suspiciuni privind finanțarea ilegală a Partidului politic „Inima Moldovei” și a blocului electoral din care acesta făcea parte.

17. Ca urmare a examinării materialelor primite de la autorități, Comisia Electorală Centrală a constatat „elemente care ridică suspiciuni rezonabile față de corectitudinea finanțării activității Partidului politic „Inima Moldovei”, precum și a campaniei electorale a Blocului electoral „Patriotic al Socialiștilor, Comuniștilor, Inima și Viitorul Moldovei”.

18. Prin Hotărârea nr. 3993 din 17 septembrie 2025, Comisia Electorală Centrală a dispus aplicarea unui avertisment și inițierea unui control complex

al finanțării activității Partidului politic „Inima Moldovei” pentru perioada 1 mai – 31 august 2025 și a Blocului electoral „Patriotic al Socialiștilor, Comuniștilor, Inima și Viitorul Moldovei” pentru perioada 3 august – 1 octombrie 2025. Totodată, având în vedere că materialele examinate evidențiau circumstanțe susceptibile să afecteze pluralismul politic și principiile democratice fundamentale, Comisia a transmis Ministerului Justiției hotărârea și materialele acumulate în vederea examinării aplicabilității articolului 21 din Legea privind partidele politice.

19. La 19 septembrie 2025, Ministerul Justiției i-a cerut Curții de Apel Centru să limiteze activitatea Partidului politic „Inima Moldovei” și să dispună limitarea activității partidului politic, ca o măsură asiguratorie, până la soluționarea cauzei în fond.

20. Printr-o Încheiere din 25 septembrie 2025, Curtea de Apel Centru a dispus, *inter alia*, limitarea activității Partidului politic „Inima Moldovei” în calitate de măsură asiguratorie, până la soluționarea cauzei în fond.

21. La 28 noiembrie 2025, în cadrul examinării cauzei, dl avocat Fadei Nagacevschi a ridicat, în interesele Partidului politic „Inima Moldovei”, excepția de neconstituționalitate a articolului 21 alineatele (3¹) lit. a), c), d) și e), (3²) și (8) din Legea privind partidele politice.

22. Printr-o încheiere din 28 noiembrie 2025, Curtea de Apel Centru a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate în partea referitoare la articolul 21 alin. (3¹) literele a) și d) din Legea privind partidele politice, a respins acest demers în partea referitoare la articolul 21 alineatele (3¹) literele c) și e), (3²) și (8) din aceeași Lege și a trimis sesizarea la Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

c) Sesizarea nr. 69g/2026

23. La 30 septembrie 2025, Ministerul Justiției i-a cerut Curții de Apel Centru să limiteze activitatea Partidului politic „Moldova Mare” pentru o perioadă de 12 luni.

24. La 11 decembrie 2025, în cadrul examinării cauzei, dl avocat Igor Hlopețchi a ridicat, în interesele Partidului politic „Moldova Mare”, excepția de neconstituționalitate a articolului 21 alineatele (3¹) lit. a), c), d) și e), (3²) și (8) din Legea privind partidele politice.

25. Printr-o încheiere din 29 ianuarie 2026, Curtea de Apel Centru a admis ridicarea excepției de neconstituționalitate în partea referitoare la articolul 21 alineatele (3¹) lit. a), c) și d), (3²) și (8) din Legea privind partidele politice, a respins acest demers în partea referitoare la articolul 21 alineatele (3¹) lit. e) din aceeași Lege și a trimis sesizarea la Curtea Constituțională, în vederea soluționării acesteia.

LEGISLAȚIA PERTINENTĂ

26. Prevederile relevante ale Constituției sunt următoarele:

Articolul 1 Statul Republica Moldova

„[...]”

(3) Republica Moldova este un stat de drept, democratic, în care demnitatea omului, drepturile și libertățile lui, libera dezvoltare a personalității umane, dreptatea și pluralismul politic prezintă valori supreme și sunt garantate.”

Articolul 22 Neretroactivitatea legii

„Nimeni nu va fi condamnat pentru acțiuni sau omisiuni care, în momentul comiterii, nu constituiau un act delictuos. De asemenea, nu se va aplica nicio pedeapsă mai aspră decât cea care era aplicabilă în momentul comiterii actului delictuos.”

Articolul 23 Dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle

„(1) Fiecare om are dreptul să i se recunoască personalitatea juridică.

(2) Statul asigură dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle. În acest scop statul publică și face accesibile toate legile și alte acte normative.”

Articolul 32 Libertatea opiniei și a exprimării

„(1) Oricărui cetățean îi este garantată libertatea gândirii, a opiniei, precum și libertatea exprimării în public prin cuvânt, imagine sau prin alt mijloc posibil.

(2) Libertatea exprimării nu poate prejudicia onoarea, demnitatea sau dreptul altei persoane la viziune proprie.

(3) Sunt interzise și pedepsite prin lege contestarea și defăimarea statului și a poporului, îndemnul la război de agresiune, la ură națională, rasială sau religioasă, incitarea la discriminare, la separatism teritorial, la violență publică, precum și alte manifestări ce atentează la regimul constituțional.”

Articolul 38 Dreptul de vot și dreptul de a fi ales

„(1) Voința poporului constituie baza puterii de stat. Această voință se exprimă prin alegeri libere, care au loc în mod periodic prin sufragiu universal, egal, direct, secret și liber exprimat.

(2) Cetățenii Republicii Moldova au drept de vot de la vârsta de 18 ani, împliniți până în ziua alegerilor inclusiv, excepție făcând cei puși sub interdicție în modul stabilit de lege.

(3) Dreptul de a fi aleși le este garantat cetățenilor Republicii Moldova cu drept de vot, în condițiile legii.”

Articolul 41

Libertatea partidelor și a altor organizații social-politice

„(1) Cetățenii se pot asocia liber în partide și în alte organizații social-politice. Ele contribuie la definirea și la exprimarea voinței politice a cetățenilor și, în condițiile legii, participă la alegeri.

(2) Partidele și alte organizații social-politice sunt egale în fața legii.

(3) Statul asigură respectarea drepturilor și intereselor legitime ale partidelor și ale altor organizații social-politice.

(4) Partidele și alte organizații social-politice care, prin scopurile ori prin activitatea lor, militează împotriva pluralismului politic, a principiilor statului de drept, a suveranității și independenței, a integrității teritoriale a Republicii Moldova sunt neconstituționale.

(5) Asociațiile secrete sunt interzise.

(6) Activitatea partidelor constituite din cetățeni străini este interzisă.

(7) Funcțiile publice ai căror titulari nu pot face parte din partide se stabilesc prin lege organică.”

Articolul 54

Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

„(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sunt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.”

Articolul 135

Atribuțiile [Curții Constituționale]

„(1) Curtea Constituțională:

[...]

h) hotărăște asupra chestiunilor care au ca obiect constituționalitatea unui partid.

(2) Curtea Constituțională își desfășoară activitatea din inițiativa subiecților prevăzuți de Legea cu privire la Curtea Constituțională.”

27. Prevederile relevante ale Legii nr. 294 din 21 decembrie 2007 privind partidele politice sunt următoarele:

Articolul 3
Restricții vizând activitatea partidelor politice

[...]

(1¹) Se interzice, ca fiind considerată exercitare frauduloasă a dreptului la asociere politică, crearea și înregistrarea unui nou partid politic și utilizarea unui partid politic înregistrat, pentru a continua sau a relua, în calitate de partid politic succesori, activitatea unui partid politic declarat neconstituțional.

(1²) Constatarea calității de partid politic succesori al unui partid politic declarat neconstituțional se efectuează de către instanța de judecată, ținându-se cont de conexiunile, de similitudinile substanțiale dintre partidele politice respective, dacă se dovedește, prin probe, că partidul politic care a fost creat și urmează a fi înregistrat ori partidul politic înregistrat urmărește continuarea sau reluarea activității unui partid politic declarat neconstituțional. În acest sens, se iau în considerare următoarele circumstanțe:

1) președintele, vicepreședintele partidului politic, membrii organelor executive centrale ale partidului politic, persoana care administrează sau reprezintă partidul la nivel central, indiferent de denumirea pe care o au aceștia conform statutului partidului:

a) au avut un rol sau o participare activă în acțiunile ori în luarea deciziilor care au dus la declararea neconstituționalității partidului politic respectiv;

b) la momentul săvârșirii faptelor pentru care partidul politic a fost declarat neconstituțional, dețineau calitatea de președinte, vicepreședinte, membru al organelor executive centrale și, fără a susține sau a participa la luarea deciziilor ori la comiterea faptelor care au dus la declararea neconstituționalității partidului politic, nu s-au disociat public de deciziile sau faptele respective;

c) au legături strânse, colaborează activ și în mod repetat cu partidul politic declarat neconstituțional, oferind o imagine de susținere la nivel de partid politic;

2) organul de conducere al partidului politic la nivel central, conform statutului, sau conducerea de facto a partidului politic a stabilit obiective ori a aprobat desfășurarea de activități împreună cu partidul politic declarat neconstituțional;

3) partidul politic a fost constituit, este condus sau este reprezentat la nivel central de către persoane care promovează obiectivele, programele sau ideologia partidului politic declarat neconstituțional;

4) actele și discursurile imputabile partidului politic formează un ansamblu care oferă o imagine clară de activitate comună cu partidul politic declarat neconstituțional;

5) există asemănări dintre structurile partidului politic, organizarea sau funcționarea acestora cu cele ale partidului politic declarat neconstituțional;

6) originea mijloacelor financiare, bunurilor materiale, suportului logistic sau media;

7) orice alte circumstanțe relevante, precum sunt disponibilitatea de a sprijini cumpărarea voturilor, finanțarea ilegală a partidelor politice sau utilizarea altor metode nedemocratice, circumstanțe care permit instanței de judecată să constate continuitatea sau succesiunea partidului politic declarat neconstituțional, comparând acțiunile sau informațiile respective cu cele care au stat la baza declarării neconstituționalității partidului politic.

(1³) Prevederile alin. (1¹) și (1²) se aplică:

a) în raport cu relațiile dintre un partid politic și persoanele prevăzute la alin.(1²) pct. 1) lit. a) – pentru o perioadă de 5 ani de la data pronunțării hotărârii Curții Constituționale prin care partidul politic a fost declarat neconstituțional;

b) în raport cu relațiile dintre un partid politic și persoanele prevăzute la alin. (1²) pct.1) lit. b) – pentru o perioadă de 4 ani de la data pronunțării hotărârii Curții Constituționale prin care partidul politic a fost declarat neconstituțional;

c) în raport cu relațiile dintre un partid politic și persoanele, faptele sau circumstanțele prevăzute la alin. (1²) pct.1) lit. c) și pct. 2) și 7) la momentul survenirii premiselor aplicării prevederilor în cauză, dar nu mai târziu de 3 ani de la săvârșirea faptei sau de la survenirea circumstanțelor respective.

Articolul 21

Limitarea activității partidelor politice

„[...]

(3¹) Ministerul Justiției se poate adresa direct în instanța de judecată, fără a parcurge procedura prealabilă indicată la alin. (2), cerând limitarea activității partidului politic pe un termen de până la 12 luni, în cazul acțiunilor sau inacțiunilor menționate la alin. (1) și (1¹) care amenință suveranitatea, independența, integritatea teritorială, securitatea națională, ordinea și siguranța publică, însoțite de:

a) acțiuni de subminare a proceselor electorale;

b) campanii de dezinformare, incitare la ură, propaganda agresivității militare, mesaje cu conținut extremist, cu conținut cu caracter terorist sau care, în alt mod, prezintă o amenințare pentru securitatea națională;

c) acte de corupere pe scară largă a alegătorilor;

d) finanțare ilegală sau acordare ilegală de servicii sau valori materiale partidului politic ori concurenților electorali ai acestuia;

e) acțiuni de spălare a banilor sau introducerea în țară, în mod sistematic și ilegal, a mijloacelor financiare pentru activități curente sau electorale ale partidului politic;

f) acțiuni de planificare, coordonare, sprijinire a acțiunilor violente.

(3²) Luând în considerare gravitatea încălcărilor admise de către partidul politic, existența unui pericol real și iminent de producere a unor consecințe iremediabile pentru valorile democratice și pentru ordinea de drept a Republicii Moldova prin continuarea desfășurării activităților ilegale ale partidului politic, Ministerul Justiției poate cere instanței de judecată să dispună, în calitate de măsură asiguratorie, limitarea activității partidului politic pe perioada examinării cauzei, până la pronunțarea în fond, prezentând, în acest sens, argumentele și probele care să ateste situațiile respective.

(3³) La examinarea cererii privind dispunerea, în calitate de măsură asiguratorie, a limitării activității partidului politic, instanța de judecată citează participanții la proces și, în termen de 3 zile de la depunerea cererii de aplicare a măsurii asiguratorii privind limitarea activității partidului politic, decide, prin încheiere executorie, cu privire la limitarea activității partidului politic în calitate de măsură asiguratorie. Părțile în proces sunt obligate să se prezinte în fața instanței de judecată.

(3⁴) Încheierea cu privire la aplicarea sau respingerea aplicării măsurii asiguratorii privind limitarea activității partidului politic poate fi atacată cu recurs separat de fondul cauzei. Cererea de recurs se examinează de către Curtea Supremă de Justiție în termen de 5 zile.

(3⁵) Înlăturarea încălcărilor admise de către partidul politic după depunerea cererii de limitare a activității acestuia nu exonerează partidul respectiv de răspundere juridică, însă poate fi luată în considerare la stabilirea termenului de limitare a activității.

[...]

(5¹) La aplicarea măsurii asiguratorii privind limitarea activității partidului politic se aplică interdicțiile prevăzute la alin. (5).

(5²) Hotărârea și încheierea prin care s-a dispus limitarea activității partidului politic se expediază de instanța de judecată, în termen de cel mult 24 de ore din momentul pronunțării, în adresa părților la proces și a autorităților competente pentru punere în executare, iar acestea, la rândul lor, notifică instanța de judecată și Ministerul Justiției despre rezultatele executării.

(6) După înlăturarea necorespunderilor pentru care activitatea partidului politic a fost limitată, partidul va informa despre aceasta Ministerul Justiției, care, în termen de 5 zile, va autoriza reluarea activității partidului.

(7) Dacă, în perioada limitării activității partidului politic, acțiunile pentru care a fost limitată activitatea partidului se vor repeta sau dacă, pe parcursul primului an din data ultimei limitări a activității partidului, acesta comite încălcări similare, Ministerul Justiției cere instanței de judecată să dizolve partidul respectiv.

(8) Activitatea partidului politic nu poate fi limitată pe parcursul campaniei electorale la care participă, cu excepția cazurilor în care limitarea activității partidului politic se cere pentru comiterea unor încălcări grave ale legii, astfel cum sunt prevăzute acestea la art.3 și la alin.(31) din prezentul articol. Activitatea partidului politic nu poate fi limitată pentru încălcări minore.”

Articolul 22

Încetarea activității partidelor politice

„(1) Partidul politic își încetează activitatea prin:

a) reorganizare, conform prevederilor prezentei legi, și pierdere, în urma reorganizării, a personalității juridice;

b) autodizolvare, prin decizia organului său suprem;

c) dizolvare prin hotărâre definitivă a Curții de Apel Centru, la cererea Ministerului Justiției;

d) declarare a neconstituționalității partidului prin hotărâre a Curții Constituționale;

[Lit. e) abrogată prin Legea nr. 95 din 14.05.2015, în vigoare din 5 iunie 2015]

Notă: Se declară neconstituțională lit.e) alin.(1) art.22 conform Hot. Curții Constituționale nr.12 din 04.06.2013, în vigoare 4 iunie 2013

f) radierea din oficiu din Registrul de stat al persoanelor juridice.

(2) Ministerul Justiției, din oficiu sau la sesizarea Ministerului Afacerilor Interne, a Procuraturii Generale, a Comisiei Electorale Centrale ori a Agenției Servicii Publice, înaintează către Curtea de Apel Centru o acțiune prin care cere dizolvarea partidului politic dacă există cel puțin unul dintre următoarele temeuri:

a) partidul activează în baza statutului și programului său cu modificări și completări care nu au fost înregistrate în modul stabilit de lege;

HOTĂRÂRE PRIVIND EXCEPȚIILE DE NECONSTITUȚIONALITATE UNOR PREVEDERI
DIN LEGEA NR. 294 DIN 21 DECEMBRIE 2007 PRIVIND PARTIDELE POLITICE

b) pe parcursul unui an de la data la care a devenit executorie hotărârea Curții de Apel Centru privind limitarea activității partidului politic, acesta a comis acțiuni similare celor pentru care activitatea partidului a fost limitată;

[Lit. c) exclusă prin Legea nr. 81 din 7 mai 2010, în vigoare din 4 iunie 2010]

d) activitatea partidului se desfășoară pe căi ori prin mijloace ilegale sau prin săvârșirea unor acte de violență;

[Lit. e) abrogată prin Legea nr.220 din 31.07.2023, în vigoare din 18 august 2023]

f) activitatea partidului politic cade sub incidența art.3 alin.(1¹) și (1²).

(2¹) În cazul în care dizolvarea partidului politic este cerută pentru temeiurile prevăzute la alin. (2) lit. b), d) și f) din prezentul articol, Ministerul Justiției poate cere instanței de judecată dispunerea, în calitate de măsură asiguratorie, a limitării activității partidului politic pe perioada examinării cauzei, până la pronunțarea în fond, conform prevederilor art. 21 care se aplică în mod corespunzător.

(2²) Cererea Ministerului Justiției prin care se cere dizolvarea partidului politic este examinată de către Curtea de Apel Centru în termen de două luni. Hotărârea judecătorească privind limitarea activității partidului politic este definitivă și executorie, însă poate fi atacată cu recurs în termen de 10 zile. Cererea de recurs se examinează de Curtea Supremă de Justiție în termen de 15 zile.

(2³) În cadrul examinării acțiunii Ministerului Justiției privind dizolvarea partidului politic, instanța de judecată, dacă constată că încălcările invocate în acțiune nu sunt suficient de grave pentru a justifica dizolvarea partidului politic, poate dispune, în calitate de măsură alternativă, limitarea activității partidului politic respectiv.

(3) Hotărârea definitivă a instanței judecătorești cu privire la dizolvarea partidului politic și hotărârea Curții Constituționale prin care se declară neconstituțional un partid politic se remit Ministerului Justiției.

(3¹) În cazul dizolvării partidului politic prin hotărâre judecătorească, Ministerul Justiției va solicita Agenției Servicii Publice să noteze în Registrul de stat al persoanelor juridice inițierea procedurii de lichidare a partidului politic respectiv. În cazul declarării neconstituționalității unui partid politic, după recepționarea hotărârii Curții Constituționale, dar nu mai târziu de 3 zile de la această dată, Ministerul Justiției va solicita Agenției Servicii Publice să noteze în Registrul de stat al persoanelor juridice faptul declarării neconstituționalității partidului politic respectiv.

(4) Pentru lichidarea unui partid politic, Ministerul Justiției, în scopul executării hotărârii definitive a judecătoriei sau a hotărârii Curții Constituționale privind declararea neconstituționalității unui partid politic, va crea o comisie de lichidare a partidului. Existența unui partid politic încetează numai după finalizarea procedurii de lichidare și radierea partidului din Registrul de stat al persoanelor juridice.

(4¹) Comisia de lichidare a partidului politic declarat neconstituțional, constituită conform alin.(4), solicită Agenției Servicii Publice să noteze în Registrul de stat al persoanelor juridice inițierea procedurii de lichidare a partidului respectiv.

(5) După încetarea activității partidului politic, bunurile acestuia se trec, cu titlu gratuit, în proprietatea statului pentru a fi utilizate în scopuri filantropice (de caritate).”

ÎN DREPT

I. Argumentele autorilor excepțiilor de neconstituționalitate

Argumentele autorului sesizării nr. 194g/2025

28. Cu privire la incidența articolului 22 din Constituție, autorul menționează că mecanismul introdus prin Legea nr. 100 din 13 iunie 2025 în Legea privind partidele politice se aplică în privința faptelor partidului care au avut loc în trecut și care erau legale până la intrarea în vigoare a normelor contestate. Autorul afirmă că, anterior intrării în vigoare a prevederilor contestate, nu putea anticipa că comportamentul său va fi interzis în viitor. De exemplu, până la intrarea în vigoare a normelor contestate, legea nu-i interzicea să formeze blocuri politice sau electorale, să organizeze întruniri pașnice cu partidele declarate neconstituționale sau să accepte în calitate de membri persoane care au fost membri ai partidelor politice declarate neconstituționale. Potrivit autorului, principiul neretroactivității legii răspunde preocupării pentru securitatea juridică, fiind o garanție pentru situațiile juridice create și consolidate sub imperiul legii vechi. Astfel, autorul consideră că normele contestate ignoră articolul 22 din Constituție, în măsura în care se vor aplica acțiunilor care au avut loc până la intrarea în vigoare a legii.

29. Cu privire la incidența articolului 38 alin. (3) din Constituție, autorul excepției menționează că din Hotărârea nr. 10 din 19 iunie 2023, prin care a fost declarat neconstituțional Partidul politic „Șor”, nu rezultă obligația Parlamentului de a reglementa mecanisme care ar limita dreptul partidelor politice asociate partidului declarat neconstituțional de a candida la alegeri. Autorul notează că legislația electorală prevede o serie de restricții de a candida la alegeri, care se aplică în mod individualizat, în cadrul unui proces judiciar în care sunt asigurate toate garanțiile unui proces echitabil. Pe de altă parte, normele contestate nu permit individualizarea interdicției de a candida la alegeri. Această măsură generală se aplică unui cerc larg de persoane atunci când autoritățile constată că partidul politic este succesori al unui partid politic declarat neconstituțional. De asemenea, criteriile pentru constatarea calității de partid succesori al unui partid declarat neconstituțional nu ar fi obiective.

30. Cu privire la incidența articolului 41 alin. (1) din Constituție, autorul menționează că normele contestate nu respectă standardul calității legii. Legislatorul nu a argumentat necesitatea adoptării normelor contestate. Autorul notează că nu a putut anticipa că încălcarea legislației cu privire la finanțarea partidelor politice poate conduce la limitarea sau la dizolvarea partidelor politice. Normele contestate stabilesc măsuri disproporționate.

31. Cu privire la incidența articolelor 41 alin. (4) și 135 alin. (1) lit. h) din Constituție, autorul menționează că legislatorul a intervenit în competența nemijlocită a Curții Constituționale de a declara neconstituționale partidele

politice. Competența instanței de judecată, stabilită de articolul 3 alineatele (1¹) – (1³) din Lege, de a dizolva partidele politice succesoare ale partidelor politice declarate neconstituționale are aceleași consecințe juridice ca și declararea neconstituționalității partidelor. Potrivit autorului, lichidarea partidelor politice poate fi exercitată numai în cazurile prevăzute de articolul 41 alin. (4) din Constituție și numai cu avizul Curții Constituționale.

32. În fine, autorul consideră că normele contestate încalcă articolele 1, 22, 23, 32, 38, 41 alineatele (1) și (4), 54 și 135 alin. (1) lit. h) din Constituție.

Argumentele autorului sesizării nr. 252g/2025

33. Autorul consideră că prevederile contestate nu respectă exigențele calității legii, deoarece nu stabilesc standardul probei necesar pentru aplicarea unei măsuri atât de severe și nu definesc criteriile minimale de apreciere a riscului. Această lipsă de precizie a normei contestate i-a permis instanței să dispună măsura de asigurare de o manieră arbitrară, fără ca Ministerul Justiției să prezinte dovezi obiective, verificabile și concludente care să ateste existența unei necesități reale și imediate de restrângere a activității partidului.

34. Referitor la pretinsa încălcare a articolului 38 din Constituție, autorul excepției susține că aplicarea dispozițiilor contestate în timpul campaniei electorale a determinat restrângerea nejustificată și disproporționată a posibilității Blocului și a candidaților de a participa la alegeri. Norma contestată permite excluderea unui partid sau a candidaților din cursa electorală în absența unui recurs efectiv, afectând direct dreptul de a fi ales și participarea liberă la alegeri. Autorul susține că efectele măsurii de asigurare s-au extins și asupra unor persoane care nu erau părți în proces, iar acești candidați nu au avut posibilitatea reală de a contesta efectele actului și nu au beneficiat de un recurs efectiv împotriva excluderii lor din cursa electorală. În consecință, dreptul lor de a fi ales și accesul la un remediu efectiv devin iluzorii. Norma permite ingerințe electorale bazate pe simple suspiciuni care nu sunt probate de Comisia Electorală Centrală, fapt care afectează dreptul constituțional de participare la alegeri.

35. Cu privire la incidența articolului 41 din Constituție, normele contestate permit un transfer nejustificat al deciziei referitoare la limitarea drepturilor partidelor politice din sfera unei autorități independente (Comisia Electorală Centrală) către un organ politic (Ministerul Justiției), fapt care afectează libertatea de organizare și de funcționare a partidelor politice. Acest mecanism permite excluderea unui concurent electoral fără constatarea unei încălcări legale și fără existența unui temei previzibil sau proporțional. De asemenea, normele permit limitarea drepturilor partidelor politice pe baza unor suspiciuni și nu pe baza unor constatări definitive.

36. Autorul mai afirmă că normele contestate au fost adoptate cu mai puțin de un an înaintea alegerilor, încălcând principiul certitudinii și stabilității juridice. În acest context, autorul susține că adoptarea normei cu mai puțin de

un an înainte de alegeri contravine standardelor Comisiei de la Veneția și creează riscul unor ingerințe politice în desfășurarea alegerilor.

37. Așadar, autorul consideră că normele contestate încalcă articolele 23 alin. (2), 38, 41 și 54 din Constituție.

Argumentele autorului sesizării nr. 69g/2026

38. Autorul excepției susține că prevederile articolului 21 alin. (3¹) literele a), c) și d), (3²) și (8) din Legea privind partidele politice sunt contrare principiilor constituționale ale statului de drept, securității juridice, accesului liber la justiție, dreptului la apărare, dreptului de a fi ales și pluralismului politic. Normele contestate permit limitarea activității unui partid politic după înregistrarea acestuia în cursa electorală și în timpul campaniei electorale, pe baza unor simple suspiciuni, fără criterii clare de aplicare, fără garanții procedurale adecvate, fără o evaluare judiciară definitivă și fără a respecta principiile proporționalității, previzibilității, securității juridice și libertății partidelor politice.

39. În raport cu articolele 1 alin. (3) și 6 din Constituție, autorul susține că mecanismul instituit de normele contestate permite intervenția puterii executive în procesul electoral prin limitarea activității unui partid politic pe baza unor informații clasificate și neexamineate contradictoriu. În opinia sa, o asemenea intervenție subminează echilibrul instituțional și principiul separației puterilor în stat, afectând valori fundamentale ale statului de drept și ale pluralismului politic. Autorul consideră că normele contestate nu întrunesc cerințele minime de legalitate, necesitate și proporționalitate și creează premise pentru ingerințe arbitrare în activitatea partidelor politice.

40. În raport cu articolul 21 din Constituție, autorul consideră că limitarea activității unui partid politic pe baza unor informații care nu au fost confirmate printr-o hotărâre judecătorească definitivă contravine principiului prezumției nevinovăției. Acesta critică posibilitatea aplicării unor măsuri restrictive severe înainte de a fi stabilită definitiv existența faptelor imputate de a fi efectuată examinarea judiciară completă a acestora.

41. Cu privire la articolul 23 din Constituție, autorul consideră că dispozițiile contestate nu definesc suficient criteriile care justifică limitarea activității unui partid politic și nu stabilesc limite clare ale puterii discreționare acordate autorităților.

42. În raport cu articolul 38 din Constituție, autorul susține că legea permite limitarea activității unui partid politic în timpul procesului electoral, fapt care poate conduce la excluderea efectivă a formațiunii și a candidaților săi din competiția electorală. În opinia sa, omisiunea legislativă de a reglementa în mod clar perioada maximă a limitării activității partidului îngrădește nelimitat dreptul constituțional la alegeri libere, transformându-l dintr-un drept efectiv într-un drept iluzoriu.

43. Autorul consideră că normele contestate încalcă articolele 1 alin. (3), 6, 21, 23, 38 și 54 din Constituție.

II. Argumentele autorităților cărora le-a fost solicitată și care și-au prezentat opinia

44. În opinia sa, Parlamentul a menționat că la 13 iunie 2025 a adoptat Legea nr. 100 pentru modificarea unor acte normative, ca răspuns la Adresa Curții Constituționale emisă în contextul Hotărârii nr. 25 din 28 noiembrie 2024 pentru prevenirea cazurilor de corupție electorală la scrutinele viitoare. Potrivit Parlamentului, Comisia de la Veneția recunoaște competența autorităților statului, în anumite condiții, de a interzice, dizolva sau impune măsuri restrictive analoge împotriva partidelor politice. Nicio opinie a Comisiei de la Veneția nu sugerează că limitarea activității sau dizolvarea partidelor politice ar trebui realizată prin concursul exclusiv al Curții Constituționale, declararea neconstituționalității fiind doar o măsură cu caracter excepțional și de ultim resort. Date fiind evoluțiile politice curente, caracterizate prin cazuri de finanțare netransparentă și prin coruperea alegătorilor, apare interesul legitim al statului de a combate succesiunea unui partid la partidul neconstituțional finanțat în mod clandestin și implicat în cumpărarea de voturi.

45. Normele criticate nu urmăresc scopul de a sancționa penal partidele politice, iar articolul 22 din Constituție nu este incident în cazul legilor cu caracter civil. Restricțiile instituite prin articolul 3 alineatele (1¹) – (1³) din Legea privind partidele politice sunt în concordanță cu Legea Supremă, deoarece au scopul de a preveni și combate corupția electorală, precum și de a asigura exprimarea liberă a voinței alegătorilor. Partidele care se angajează în activități contrare valorilor Convenției Europene a Drepturilor Omului nu pot beneficia de protecția articolului 11, iar statul este îndreptățit să ia măsuri preventive împotriva partidelor politice în vederea protejării democrației și a statului de drept.

46. Contestând prevederile articolului 21 alineatele (3²) – (3⁴) și (5¹) – (5²) din Lege, autorul sesizării nu a argumentat incidența articolelor 32 și 41 din Constituție. Potrivit Parlamentului, articolul 21 alineatul (3²) nu obligă, ci stabilește competența Ministerului Justiției de a-i solicita instanței de judecată aplicarea limitării activității partidului politic ca o măsură asiguratorie, ținând cont de gravitatea încălcărilor și de existența unui pericol real și iminent. Examinarea cererii privind dispunerea măsurii asiguratorii se efectuează în termene restrânse, cu citarea obligatorie a participanților la proces și poate fi contestată cu recurs la Curtea Supremă de Justiție. Limitarea activității partidului pe durata examinării cauzei nu intervine automat, ci ca urmare a unei cercetări ample a stării de fapt de către instanța de judecată, legea stabilind suficiente garanții împotriva abuzurilor, cum ar fi caracterul adversarial al procesului, remediul efectiv și evaluarea proporționalității măsurii.

47. În opinia sa suplimentară, Parlamentul a făcut trimitere la raționamentele opiniei Comisiei de la Veneția CDL-AD(2026)007 care confirmă legitimitatea obiectivelor urmărite de legiuitor. Potrivit acesteia,

Legea nr. 100/2025 a fost adoptată „într-un context excepțional, determinat de amploarea fără precedent a coruperii alegătorilor, de finanțarea ilegală a actorilor politici și de ingerințele externe în procesele electorale ale Republicii Moldova”, iar scopul principal al legii îl constituie „protejarea integrității proceselor electorale și consolidarea rezilienței instituțiilor democratice”. Totodată, Parlamentul notează că Opinia reafirmă că statele dispun de „o marjă de apreciere în reglementarea proceselor electorale și în adoptarea măsurilor destinate combaterii corupției electorale și influențelor externe”, cu respectarea standardelor Convenției Europene a Drepturilor Omului. În continuare, Parlamentul invocă paragrafele 37, 40, 45 și 49 din Opinia Comisiei de la Veneția CDL-AD(2026)007, potrivit cărora „majoritatea soluțiilor legislative instituite prin Legea nr. 100/2025 sunt formulate cu suficientă precizie, urmăresc un scop legitim și nu pot fi considerate, în principiu, disproporționate, cu condiția aplicării lor rezonabile și individualizate”. Totodată, Comisia apreciază că ingerințele străine, finanțarea ilicită, cumpărarea voturilor și coruperea alegătorilor reprezintă „amenințări reale la adresa securității democratice”, ceea ce justifică instituirea unor mecanisme eficiente de prevenire și combatere a acestor fenomene.

48. Cu privire la mecanismul referitor la partidele succesoare, Parlamentul susține că analiza cuprinsă la paragrafele 50–54 din Opinia Comisiei de la Veneția CDL-AD(2026)007 confirmă legitimitatea soluției legislative. Astfel, Comisia descrie mecanismul introdus prin Legea nr. 100/2025 ca instituind „un test juridic prin care instanța judecătorească stabilește dacă un partid politic nou creat sau existent reprezintă, în realitate, continuarea activității unui partid declarat anterior neconstituțional”. Evaluarea se realizează „printr-o analiză substanțială și individualizată” a unor criterii obiective, precum continuitatea conducerii, identitatea programatică, structurile organizatorice, sursele de finanțare, legăturile organizaționale și acțiunile coordonate, iar măsurile restrictive sunt dispuse „exclusiv de instanța de judecată”. De asemenea, la paragraful 51, Comisia constată expres că obiectivele urmărite – „protejarea instituțiilor democratice, integritatea alegerilor și prevenirea corupției sistemice” – constituie obiective legitime din perspectiva standardelor europene privind drepturile omului și procesul electoral.

49. În sfârșit, Parlamentul arată că, la paragraful 98 din Opinia Comisiei de la Veneția CDL-AD(2026)007, Comisia apreciază că numeroase soluții legislative introduse prin Legea nr. 100/2025 sunt compatibile, în principiu, cu standardele europene, iar recomandările formulate vizează „sporirea clarității, previzibilității și garanțiilor procedurale”. La paragraful 100, Comisia formulează recomandări pentru perfecționarea cadrului normativ, „fără a solicita eliminarea mecanismului privind partidele succesoare” și fără a conchizi că acesta este incompatibil cu standardele Convenției Europene a Drepturilor Omului.

50. În concluzie, Parlamentul susține că Opinia Comisiei de la Veneția CDL-AD(2026)007 și Opinia *Amicus Curiae* privind partidele succesoare „nu confirmă criticile formulate de autorii sesizărilor”, ci, dimpotrivă, „recunosc legitimitatea obiectivelor urmărite de legiuitor, compatibilitatea de principiu a mecanismului privind partidele succesoare” și formulează recomandări orientate exclusiv spre perfecționarea cadrului normativ, „fără a pune în discuție constituționalitatea soluției legislative adoptate”. În consecință, Parlamentul solicită Curții Constituționale respingerea sesizărilor ca neîntemeiate.

51. În opinia sa, Președintele Republicii Moldova a notat că stabilirea de către Parlament prin lege organică a modului de organizare și de funcționare a partidelor politice nu poate servi ca impediment în realizarea dreptului la libera asociere. Pornind de la obligațiile pozitive ale statului de a asigura integritatea proceselor electorale și securitatea votului cetățenilor, legislatorul a reglementat circumstanțele în care poate fi constatată calitatea de succesori al unui partid. Aceste restricții și limitări se aplică exclusiv formațiunilor care prezintă elemente de continuitate organico-funcțională, personală și financiară cu un partid declarat neconstituțional, dovedind existența unor legături strânse cu acesta. O asemenea reglementare este considerată absolut necesară, deoarece dizolvarea unui partid politic ar fi lipsită de sens dacă alte partide politice pot, *de facto*, să-și continue activitățile și să-și atingă obiectivul de a accede la putere prin metode nedemocratice. Măsurile adoptate sunt catalogate ca fiind indispensabile unei nevoi sociale imperioase, fiind explicate prin contextul actual în care restricțiile sunt esențiale pentru a contracara activitatea unor partide politice care continuă să amenințe independența Republicii Moldova și principiile unui stat democratic guvernat de supremația legii. În plus, jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului confirmă că statul nu poate aștepta până când partidul politic va prelua puterea și va începe să întreprindă pași concreți pentru a implementa o politică incompatibilă cu standardele Convenției. În final, se subliniază că noua procedură nu implică pierderea dreptului liderilor sau membrilor acestora de a vota sau de a fi aleși, doar că activitățile partidului dizolvat nu pot continua în viitor sub alte denumiri sau forme juridice. Prevederile reprezintă o simplă garanție instituțională care, în orice caz, respectă conținutul esențial al dreptului de a participa la treburile publice.

52. În opinia sa, Guvernul a menționat că reglementarea privind organizarea și funcționarea partidelor reprezintă o competență exclusivă a Parlamentului. Guvernul respinge argumentul privind încălcarea articolului 22 din Constituție, deoarece normele criticate au un caracter general și se aplică doar situațiilor prezente sau în curs de desfășurare, în timp ce faptele din trecut servesc exclusiv ca factori de probă în instanță. Mecanismul contestat este justificat prin necesitatea protejării valorilor democratice în fața unui risc real, iminent și a unor tentative de reînviere sub alte denumiri a formațiunilor declarate neconstituționale. În acest sens, Guvernul argumentează că noile reglementări respectă principiul proporționalității,

având aplicabilitatea limitată în timp și fiind bazate pe criterii obiective, cum ar fi dovedirea unei intenții clare de continuitate funcțională și ideologică.

53. Măsura contestată este însoțită de garanții procedurale suficiente, deoarece constatarea calității de succesori se realizează exclusiv de către instanțele de judecată în cadrul unui proces judiciar bazat pe probe. De asemenea, prevederile contestate nu aduc atingere competențelor Curții Constituționale și nu instituie o procedură paralelă de declarare a neconstituționalității partidelor. Instanțele de drept comun nu se pronunță asupra constituționalității unei formațiuni, ci examinează exclusiv o stare de fapt pentru a stabili dacă un partid nou constituie o reproducere ascunsă a unui partid declarat neconstituțional. Acest instrument este considerat indispensabil pentru a împiedica eludarea efectelor hotărârilor anterioare ale Curții Constituționale. În final, Guvernului scoate în evidență o lacună a cadrului normativ anterior, care nu permitea sancționarea eficientă a partidelor „satelit” sau „derivate”. Nota de fundamentare indică faptul că, după dizolvarea Partidului „Șor”, a avut loc un transfer rapid de infrastructură și personal către alte formațiuni politice, cu scopul de a continua acțiunile de corupere electorală și de finanțare ilegală. Solicitarea de a parcurge proceduri separate de verificare a constituționalității pentru fiecare succesori în parte este considerată inacceptabilă, deoarece ar conduce la o tergiversare a efectelor hotărârilor Curții și ar lăsa ordinea constituțională expusă unor riscuri majore pe o perioadă îndelungată.

54. În opinia sa suplimentară, cu referire la limitarea activității în calitate de măsură asiguratorie, Guvernul a susținut că această măsură se aplică în cazuri extreme, pentru încălcările grave comise de partidele politice și că autoritățile trebuie să demonstreze existența unui pericol real și iminent de producere a unor consecințe iremediabile pentru valorile democratice și pentru ordinea de drept a Republicii Moldova prin continuarea desfășurării activităților ilegale ale partidului politic. Referitor la limitarea activității prevăzută de articolul 21 alin. (3¹), Guvernul menționează că Legea privind partidele politice conține garanții procedurale. Această măsură se aplică printr-o hotărâre judecătorească, ca urmare a desfășurării unui proces judiciar în cadrul căruia partidul are posibilitatea să-și revendice drepturile afectate și poate contesta hotărârea instanței. De asemenea, măsura contestată respectă principiul proporționalității, deoarece se aplică în situațiile strict determinate de lege.

55. În opinia prezentată, Asociația „Promo-LEX” a menționat că reglementările privind partidele politice din Republica Moldova au evoluat progresiv pentru alinierea la standardele democratice europene și internaționale, în contextul provocărilor legate de corupția electorală și influențele externe. Legea privind partidele politice stabilea inițial reglementări referitoare la înregistrarea, funcționarea și dizolvarea partidelor, permițând limitarea acestora dacă prin acțiunile lor se aduc prejudicii grave pluralismului politic sau principiilor democratice fundamentale. Ulterior, începând cu ianuarie 2023, conform modificărilor succesive, Parlamentul a

permis limitarea activității partidelor inclusiv pentru că nu și-au depus raportul financiar sau pentru că nu au prezentat informațiile necesare pentru supravegherea și controlul finanțării (începând cu ianuarie 2024). De asemenea, din iunie 2025, Parlamentul a introdus posibilitatea limitării activității partidului dacă acesta nu prezintă datele din registrul membrilor în termenele și în forma stabilite de Comisia Electorală Centrală sau de Agenția Servicii Publice. Ca urmare a declarării neconstituționalității Partidului „Șor”, Parlamentul a introdus reglementări precise în Legea partidelor politice pentru a preveni continuitatea activității partidului declarat neconstituțional prin utilizarea de către alte formațiuni, noi sau deja înregistrate, a atributelor sale precum denumirea integrală, prescurtată ori simbolurile. În cazul constatării utilizării acestor atribute, Agenția Servicii Publice poate refuza înregistrarea partidului politic, iar organele electorale pot refuza înregistrarea în calitate de concurent electoral, bloc electoral sau participant la referendum.

56. Totuși, până la modificările din anul 2025, Legea nu prevedea explicit mecanisme pentru încetarea activității „partidelor succesoare”, definite ca entități noi sau înregistrate care, prin continuitatea structurală, ideologică sau financiară, contribuie la păstrarea *status-quo*-ului partidului declarat neconstituțional. Această lacună legislativă permitea reapariția unor formațiuni cu legături indirecte cu partidul declarat neconstituțional, fără să fie aplicate sancțiuni. Evoluția recentă este marcată direct de Legea nr. 100 din 13 iunie 2025, publicată în Monitorul Oficial din 14 iunie 2025, care modifică Legea privind partidele politice prin introducerea prevederilor contestate. Aceste noi prevederi legale îi permit Ministerului Justiției să-i solicite instanței de judecată limitarea activității sau dizolvarea unui partid politic, dacă se dovedește că acesta este succesor al unui partid declarat neconstituțional. Calitatea de partid succesor se stabilește pe baza dovezilor privind continuitatea activităților partidului neconstituțional, exemplele oferite în text vizând structuri organizaționale identice, finanțare din surse similare sau absența renunțării la practicile ilegale. Modificarea legislativă este inspirată din analiza comparativă europeană, în special din cazul spaniol reflectat în Cartea Albă privind gestionarea succesorilor partidelor politice interzise din 2024, document care subliniază necesitatea unor criterii clare pentru a preveni impunitatea. Această reformă completează alte acte normative precum Codul penal și Codul electoral, reflectând o tendință clară de raționalizare a mecanismelor de protecție democratică, prin trecerea de la interdicții reactive, bazate pe încălcări consumate, la interdicții preventive, realizate prin detectarea partidelor succesoare, fără a altera pluralismul politic.

57. Asociația „Promo-LEX” consideră că noile prevederi par a se înscrie în limitele constituționale și se aliniază restricțiilor proporționale ale libertății de asociere, solicitarea hotărârilor judecătorești respectând separația puterilor în stat și supremația Constituției. Cu toate acestea, organizația identifică potențiale riscuri majore în cazul în care criteriile de identificare a partidelor

succesoare rămân vagi, fapt ce poate afecta indirect libertatea de asociere sau pluralismul politic în absența unor garanții procedurale stricte. De exemplu, criteriile precum „legături strânse” sau „colaborare activă” din articolul 3 alin. (1²) punctul 1) litera c) din Lege sunt considerate imprecise și pot include interacțiuni legitime între partide, cum ar fi blocurile politice ori dezbaterile publice, creând riscul unor aplicări arbitrare. De asemenea, situația privind persoanele care nu s-au disociat public de faptele unui partid neconstituțional de la articolul 3 alin. (1²) punctul 1) litera b) din Lege ridică probleme legate de prezumția de nevinovăție, deoarece impunerea unei obligații active de disociere publică poate fi considerată o încălcare a dreptului la tăcere sau la libertatea de exprimare. Sub aspect procedural, criteriile formulate în termeni generali precum „similitudini substanțiale” din articolul 3 alin. (1²) din Lege sau „imagine de susținere” din articolul 3 alin. (1²) punctul 1) litera c) din Lege le acordă instanțelor de judecată un grad ridicat de discreție, care este amplificat și de sintagma „orice alte circumstanțe relevante” din articolul 3 alin. (1²) punctul 7) din Lege, fapt ce poate genera decizii inconsistente ori influențate politic.

58. Mai mult, prevederile contestate nu precizează cine are sarcina probei în demonstrarea calității de partid succesor, existând riscul ca partidele acuzate să fie nevoite să dovedească absența legăturilor, ceea ce contravine principiului că acuzatorul trebuie să demonstreze vinovăția acuzatului și poate genera procese inechitabile. În final, Asociația „Promo-LEX” subliniază că aceste aspecte țin mai curând de aplicare și de interpretare, textele legale în sine permițând un echilibru rezonabil între protecția democrației și drepturile fundamentale, fiind în mare măsură compatibil cu standardele internaționale.

59. În opinia prezentată, Asociația pentru Democrație Participativă „ADEPT” a menționat că dispozițiile contestate nu încalcă prevederile articolului 22 din Constituție, deoarece Legea nr. 100 a intrat în vigoare la 14 iunie 2025, iar congresul Blocului „Victoria”, care a generat aplicarea normelor contestate, a avut loc la 6 iulie 2025. În consecință, Comisia Electorală Centrală a fost îndreptățită să aplice normele contestate și nu a încălcat principiul neretroactivității legii.

60. Referitor la articolul 135 alin. (1) lit. h) din Constituție, care atribuie Curții Constituționale competența de a hotărî asupra constituționalității partidelor politice, ADEPT respinge ideea că reglementarea privind partidele succesoare ar reprezenta o nouă procedură de declarare a neconstituționalității. Asociația menționează că Parlamentul a pornit de la premisa că însăși denumirea de „partide succesoare” evocă menirea acestora de a continua activitatea partidului declarat neconstituțional. Din această perspectivă, existența hotărârii Curții Constituționale constituie premisa normativă a intervenției legislative, iar problema care urmează să fie examinată nu este constituționalitatea unui nou partid, ci identificarea unor formațiuni care continuă activitatea partidului declarat neconstituțional. În consecință, este suficient ca legea să definească cu exactitate care partide

trebuie identificate drept succesoare ale partidului neconstituțional, fără a fi necesară o nouă procedură de control de constituționalitate.

61. Referitor la libertatea asocierii politice, garantată de articolul 41 din Constituție, ADEPT invocă experiența comparată și jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului. În opinie se menționează că legislatorul a ales să urmeze modelul spaniol privind combaterea partidelor succesoare și face trimitere la cauza *Herri Batasuna și Batasuna v. Spania*, în care Curtea Europeană a confirmat că măsurile îndreptate împotriva partidelor extremiste și a celor succesoare nu contravin dreptului la libertatea de exprimare și libertății de asociere garantate de articolele 10 și 11 ale Convenției. ADEPT arată că, în urma dezbaterilor și a consultărilor organizate în procesul de elaborare a Legii nr. 100, s-a ajuns la concluzia că partidele succesoare ale unei formațiuni declarate neconstituționale trebuie tratate în mod similar, deoarece urmăresc continuarea activității unei organizații care a fost deja exclusă din ordinea constituțională democratică.

62. În concluzie, ADEPT susține că normele contestate sunt compatibile cu articolele 22, 41, 54 și 135 alin. (1) lit. h) din Constituție, deoarece ele nu operează retroactiv, nu transferă instanțelor ordinare competența Curții Constituționale de a declara neconstituționalitatea partidelor și urmăresc prevenirea continuării activității unui partid deja declarat neconstituțional prin intermediul unor formațiuni succesoare.

III. Aprecierea Curții

A. Admisibilitatea

63. Prin Decizia din 11 septembrie 2025, Curtea a confirmat respectarea, în cazul sesizării nr. 194g/2025, a condițiilor de admisibilitate a unei sesizări stabilite în jurisprudența sa.

64. Prin deciziile din 18 iunie 2026, Curtea a declarat admisibile sesizările nr. 252g/2025 și nr. 69g/2026, și a decis conexarea sesizărilor nr. 194g/2025, nr. 252g/2025 și nr. 69g/2026 într-un singur dosar, atribuindu-i numărul 194g/2025.

65. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor – în prezenta cauză a unor prevederi din Legea privind partidele politice așa cum aceasta a fost modificată prin Legea nr. 100/2025 – ține de competența Curții Constituționale.

66. Excepțiile de neconstituționalitate au fost ridicate de către părțile unor litigii în contenciosul administrativ. Astfel, Curtea a constatat că excepțiile au fost ridicate de subiectele cărora le-a fost acordat acest drept, pe baza articolului 135 alin. (1) literele a) și g) din Constituție.

67. Curtea a observat că autorul excepției nr. 194g/2025 a solicitat controlul constituționalității articolelor 3 alin. (1¹) – (1³), 8 alin. (3¹) – (3²) și 21 alin. (3¹) – (3⁵) și (5¹) – (5²) din Legea privind partidele politice, iar instanța de judecată a reținut în încheierea sa doar articolele 3 alin. (1¹) – (1³)

și 21 alin. (3²) – (3⁴) și (5¹) – (5²) din Legea privind partidele politice. Totodată, din analiza argumentelor autorului, Curtea a observat că obiectul excepției nu se limitează la articolele reținute în încheierea instanței de drept comun. În esență, criticile formulate privesc mecanismul normativ unitar al constatării calității de partid succesor, al dizolvării sale și al limitării activității cu titlu de măsură asiguratorie în cadrul procedurii de dizolvare, reglementat inclusiv în articolul 22 alineatele (2) lit. f) și (2¹) din Lege.

68. Dat fiind faptul că autorul sesizării nr. 194g/2025 nu a prezentat argumente referitoare la neconstituționalitatea articolului 21 alineatele (3³), (3⁴) și (5²) din Legea privind partidele politice, Curtea a declarat inadmisibil acest capăt al sesizării.

69. Autorul sesizării nr. 252g/2025 a contestat dispozițiile articolului 21 alineatele (3¹) literele a) și d), (3²) și (8) din Legea privind partidele politice.

70. Autorul sesizării nr. 69g/2026 a contestat dispozițiile articolului 21 alineatele (3¹) literele a), c) și d), (3²) și (8) din Legea privind partidele politice.

71. Așadar, Curtea a reținut ca obiect al excepțiilor de neconstituționalitate articolele 3 alineatele (1¹) – (1³), 21 alineatele (3¹), (3²), (5¹) și (8), precum și 22 alin. (2) lit. f) și alin. (2¹) din Legea privind partidele politice. Prevederile articolelor 3 alineatele (1¹) – (1³), 21 alineatele (3¹) și (5¹), precum și 22 alin. (2) lit. f) și alin. (2¹) din Legea privind partidele politice nu au făcut anterior obiect al controlului de constituționalitate. Prevederile articolului 21 alin. (3²) din Legea privind partidele politice au făcut obiectul Deciziei Curții Constituționale nr. 137 din 24 septembrie 2025, iar articolul 21 alin. (8) din Lege a făcut obiectul Deciziei nr. 143 din 27 septembrie 2025. Totuși, conform jurisprudenței Curții Constituționale (a se vedea DCC nr. 70 din 5 mai 2026, § 27), acest fapt nu reprezintă un impediment pentru un nou control de constituționalitate al prevederilor contestate dacă sunt avansate alte critici de neconstituționalitate. În prezentele sesizări sunt formulate critici de neconstituționalitate referitoare la proporționalitatea limitării activității partidului în calitate de măsură asiguratorie, aspecte care nu au fost abordate în deciziile anterioare. Prin urmare, Curtea a constatat că condiția lipsei unei hotărâri anterioare este îndeplinită.

72. Excepțiile de neconstituționalitate au fost ridicate în cadrul unei cauze în care Ministerul Justiției solicită constatarea calității de partid politic succesor al unui partid declarat neconstituțional și, pe cale de consecință, dizolvarea lui, iar în alte două cauze Ministerul Justiției solicită limitarea activității unor partide politice. Totodată, în cazurile respective instanța a dispus limitarea activității partidelor ca măsură asiguratorie. Prin urmare, Curtea a admis că normele contestate ar putea fi aplicate la examinarea cauzelor în care au fost ridicate excepțiile de neconstituționalitate.

73. Curtea a reiterat că o altă condiție obligatorie pentru ca excepția de neconstituționalitate să poată fi examinată în fond este incidența a cel puțin

unui drept garantat de Constituție (a se vedea DCC nr. 52 din 29 mai 2025, § 18).

74. Autorii excepțiilor de neconstituționalitate au menționat incidența articolelor 1 (*preeminența dreptului*), 21 (*prezumția de nevinovăție*), 22 (*neretroactivitatea legii*), 23 (*dreptul fiecărui om de a-și cunoaște drepturile și îndatoririle*), 32 (*libertatea opiniei și a exprimării*), 38 (*dreptul de vot și dreptul de a fi ales*), 41 alineatele (1) și (4) (*libertatea partidelor și a altor organizații social-politice*), 54 (*restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți*) și 135 alin. (1) lit. h) (*atribuțiile Curții Constituționale*) din Constituție.

75. În jurisprudența sa, Curtea a subliniat că articolele 1, 23 și 54 din Constituție nu au o aplicabilitate de sine stătătoare. Pentru a fi aplicabile, autorul sesizării trebuie să demonstreze, în mod argumentat, existența unei ingerințe în drepturile garantate de Constituție (a se vedea DCC nr. 73 din 20 iunie 2024, § 23; DCC nr. 86 din 17 iulie 2025, § 22).

76. Cu privire la incidența articolului 21 din Constituție, autorul sesizării nr. 69g/2026 a susținut că normele contestate [articolul 21 alineatele (3¹), (3²) și (8) din Legea privind partidele politice] permit limitarea activității unui partid politic pe baza unor informații care nu au fost confirmate printr-o hotărâre judecătorească definitivă.

77. În prezenta cauză, Curtea Constituțională este chemată să verifice, la modul abstract, dacă limitarea activității partidelor politice, bazată pe articolul 21 alineatele (3¹), (3²) și (8) din Legea privind partidele politice, presupune în mod necesar o constatare a vinovăției penale a partidului sau a membrilor săi.

78. Curtea a observat că normele contestate nu urmăresc stabilirea vinovăției unei persoane la comiterea unei infracțiuni. Normele în discuție reglementează o măsură de drept public aplicabilă unui partid politic, care are un caracter preventiv și de protecție a ordinii constituționale, a securității naționale și a integrității proceselor electorale. Prin urmare, simplul fapt că instanța poate dispune limitarea activității partidului în lipsa unei hotărâri penale definitive nu presupune, *per se*, că este afectată prezumția nevinovăției. Prin urmare, Curtea nu a constatat incidența articolului 21 din Constituție.

79. În privința criticilor referitoare la incidența articolului 22 din Constituție, Curtea a reținut că dispozițiile acestui articol garantează neretroactivitatea legii penale, în sensul larg al noțiunii „penal” (care include dreptul penal și dreptul contravențional), adică principiul legalității incriminării și a pedepsei penale (*nullum crimen, nulla poena sine lege*). Astfel, exigențele articolului 22 din Constituție sunt incidente în cazul normelor de drept penal substanțial (a se vedea DCC nr. 83 din 17 iulie 2025, § 44 și jurisprudența citată acolo). Curtea a reținut că prevederile contestate nu definesc infracțiunile sau pedepsele și nu se referă la o acuzație în materie penală. Prin urmare, acest articol nu este incident în prezenta cauză.

80. Referitor la incidența articolului 32 din Constituție, Curtea a observat că autorul sesizării nr. 194g/2025 nu a argumentat în ce mod normele contestate contravin acestei norme constituționale. Simpla trimitere la prevederile constituționale nu poate fi considerată o critică de neconstituționalitate. Dacă ar proceda la examinarea fondului sesizărilor formulate de o asemenea manieră, Curtea Constituțională i-ar înlocui pe autori la formularea argumentelor de neconstituționalitate și ar efectua un control din oficiu (a se vedea DCC nr. 71 din 18 iunie 2024, § 19).

81. Referitor la incidența articolelor 38 și 41 alin. (1) din Constituție, Curtea a reținut că partidele politice sunt persoane juridice care „contribuie la definirea și exprimarea voinței politice a cetățenilor și, în condițiile legii, participă la alegeri”, iar dispozițiile contestate [care reglementează procedura de dizolvare a unui partid politic, inclusiv pentru că ar fi un partid succesor al partidului declarat neconstituțional, limitarea activității partidului, dar și limitarea ca măsură asiguratorie în procedura de limitare a activității sau de dizolvare, inclusiv pentru că ar fi un partid succesor a partidului declarat neconstituțional] pun în discuție exercițiul dreptului de asociere al cetățenilor și al drepturilor electorale de a alege și de a fi ales garantate de Constituție. Așadar, Curtea a constatat incidența articolelor 38 și 41 alin. (1) din Constituție. Pentru a verifica dacă intruziunea în exercițiul drepturilor fundamentale menționate respectă exigențele proporționalității, Curtea se va raporta la articolul 54 din Constituție.

82. Cu privire la incidența articolelor 41 alin. (4) și 135 alin. (1) lit. h) din Constituție, autorul sesizării nr. 194g/2025 afirmă că, prin normele contestate, legislatorul a intervenit în apanajul exclusiv al Curții Constituționale de a declara neconstituționale partidele politice. Curtea a considerat necesar să examineze aceste critici din perspectiva articolelor 41 alin. (4) și 135 alin. (1) lit. h) din Legea Supremă.

83. Așadar, Curtea a decis să analizeze dacă dispozițiile articolelor 3 alineatele (1¹) – (1³), 21 alineatele (3¹), (3²), (5¹) și (8), precum și 22 alin.(2) lit. f) și alin.(2¹) din Legea privind partidele politice corespund exigențelor stabilite de articolele 38, 41 alin. (1) și 54 din Constituție. De asemenea, Curtea va analiza dacă articolele 3 alineatele (1¹) – (1³) și 22 alin.(2) lit. f) din Legea privind partidele politice sunt în concordanță cu articolele 41 alin. (4) și 135 alin. (1) lit. h) din Legea Supremă.

B. Fondul cauzei

I. Principii generale

84. Constituția în articolul 38 garantează cetățenilor Republicii Moldova drepturi fundamentale de a alege și a fi ales în organele reprezentative ale statului și ale administrației publice locale.

85. În jurisprudența sa, Curtea Europeană a reținut că dreptul la alegeri libere, garantat de articolul 3 din Protocolul nr. 1 la Convenția Europeană a

Drepturilor Omului, instituie un principiu fundamental într-un regim politic cu adevărat democratic și are o importanță fundamentală în sistemul Convenției. Rolul statului, în calitate de ultim garant al pluralismului, implică adoptarea de măsuri pentru a organiza alegerile democratice în condiții care asigură libera exprimare a opiniei poporului privind alegerea corpului legislativ (*Özgürlük ve Dayanışma Partisi (Ödp) v. Turcia*, 10 mai 2012, § 27; *Bakirdzi și E.C. v. Ungaria*, 10 noiembrie 2022, § 42).

86. Drepturile garantate de articolul 3 din Protocolul nr. 1 nu sunt absolute. Există loc de „limitări implicite”, iar statele trebuie să dispună de o marjă largă de apreciere în această materie (*Labita v. Italia* [MC], 6 aprilie 2000, § 201; *Vito Sante Santoro v. Italia*, 1 iulie 2004, § 54). Astfel, deși dreptul de a candida nu este absolut, limitările implicite nu pot aduce atingere esenței sale și nici să-l priveze de efectivitate. Astfel de limitări trebuie să fie conforme cu principiul preeminenței dreptului și să fie însoțite de suficiente garanții pentru a evita arbitrariul (*Ofensiva Tinerilor v. România*, 15 decembrie 2015, § 52).

87. De asemenea, dreptul de a înființa o entitate juridică în scopul de a acționa în mod colectiv într-un domeniu de interes comun reprezintă unul dintre cele mai importante aspecte ale libertății de asociere, fără de care acest drept ar fi lipsit de conținut. Partidele politice au un rol decisiv în formarea și exprimarea voinței politice a cetățenilor (a se vedea, spre exemplu, *Vona v. Ungaria*, 9 iulie 2013, § 56).

88. Așadar, dreptul de asociere în partide politice nu este un drept absolut și, prin urmare, poate fi supus restrângerilor, cu respectarea prevederilor articolului 54 alin. (2) din Constituție. În acest sens, apreciind că soluția legislativă contestată reprezintă o ingerință în dreptul de asociere în partide politice, Curtea are de analizat dacă restrângerea este prevăzută de lege, dacă urmărește unul sau mai multe dintre scopurile legitime prevăzute în Constituție, dacă realizează, odată implementată, unul din aceste scopuri și dacă este necesară și proporțională cu situația care a determinat-o.

II. Context

89. Examinarea constituționalității dispozițiilor contestate nu poate fi realizată în mod izolat, printr-o analiză pur formală și abstractă a textului legal, desprinsă de circumstanțele istorice și juridice care au determinat adoptarea acestuia.

90. Comisia de la Veneția, în opinia sa *amicus curiae*, a reținut că toate alegerile organizate în ultima perioadă în Republica Moldova, precum și referendumul constituțional din 2024, au fost marcate de numeroase și credibile rapoarte privind corupția electorală, finanțarea ilegală a campaniilor și a partidelor, precum și ingerințe ale unor grupuri străine și/sau criminale cu scopul de a distorsiona voința alegătorilor. Campania pentru referendumul constituțional și pentru alegerile prezidențiale a fost marcată de ingerințe

străine și dezinformare, predominant în favoarea Federației Ruse, de o amploare fără precedent. Alegerile parlamentare au fost, de asemenea, afectate de o rețea complexă și bine coordonată de atacuri hibride, inclusiv finanțare ilicită, atacuri cibernetice și campanii de dezinformare. Anume sesizarea acestor amenințări crescânde pentru Republica Moldova și necesitatea de a reacționa prompt la acestea au determinat adoptarea Legii nr. 100 din 13 iunie 2025, prin care a fost consacrat, printre altele, și mecanismul de contracarare a apariției partidelor politice succesoare ale unui partid neconstituțional (CDL-AD (2026)006, § 6).

91. Curtea observă că normele contestate au fost adoptate în contextul implementării Hotărârii Curții Constituționale nr. 10 din 19 iunie 2023 privind controlul constituționalității Partidului politic „Șor”. Din expunerea de motive care a precedat Legea nr. 100/2025, din documentele care au însoțit procesul legislativ și din dezbaterile parlamentare rezultă că legiuitorul a urmărit instituirea unui mecanism juridic care să prevină eventualele situații de eludare a efectelor unei hotărâri de declarare a neconstituționalității unui partid politic.

92. Necesitatea unei asemenea reglementări a fost dedusă din natura și finalitatea controlului constituționalității partidelor politice prevăzut de articolul 41 alin. (4) din Constituție. În acest sens, inițiatorii au invocat conceptul „democrației capabile să se apere”, concept dezvoltat de Curtea Europeană a Drepturilor Omului prin prisma articolului 17 din Convenție și reflectat în jurisprudența Curții Constituționale (a se vedea HCC nr. 10 din 19 iunie 2023, §§ 84 și 99). Potrivit acestui concept, democrația poate adopta măsuri de protecție împotriva actorilor politici care urmăresc utilizarea mecanismelor democratice pentru subminarea sau distrugerea ordinii constituționale.

93. În susținerea acestei abordări, s-a invocat jurisprudența Curții Europene a Drepturilor Omului referitoare la raportul dintre libertatea de asociere și protecția ordinii democratice. Astfel, s-a făcut referire la hotărârea din cauza *Yazar și alții v. Turcia* din 9 aprilie 2002, § 49, în care Curtea Europeană a reținut că un partid politic ai cărui lideri promovează violența sau urmăresc obiective incompatibile cu regulile democrației nu poate pretinde protecția Convenției împotriva măsurilor adoptate pentru aceste motive.

94. De asemenea, în procesul legislativ au fost invocate raționamentele Curții Europene care a statuat că statul nu este obligat să aștepte până când un partid politic pune efectiv în aplicare un proiect incompatibil cu principiile democratice, dacă existența unui pericol suficient de serios și iminent pentru democrație a fost demonstrată (a se vedea hotărârile Marii Camere în cauza *Refah Partisi (Partidul Bunăstării) și alții v. Turcia* din 13 februarie 2003, § 102, precum și hotărârea în cauza *Herri Batasuna și Batasuna v. Spania* din 30 iunie 2009, § 81).

95. Din materialele procesului legislativ rezultă că au fost invocate și standardele elaborate de organismele europene în materia partidelor politice.

Astfel, s-a făcut referire la Liniile directoare privind interzicerea și dizolvarea partidelor politice și măsuri similare adoptate de Comisia de la Veneția (CDL-INF(2000)001), potrivit căreia dizolvarea unui partid politic trebuie să constituie o măsură excepțională, justificată doar în cazul formațiunilor care promovează violența sau urmăresc răsturnarea ordinii constituționale democratice. De asemenea, au fost invocate Liniile directoare comune privind reglementarea partidelor politice elaborate de Comisia de la Veneția și OSCE/ODIHR (CDL-AD(2010)024), care recunosc posibilitatea adoptării unor măsuri destinate protejării ordinii democratice împotriva amenințărilor grave.

96. Intervenția normativă a fost determinată și de evoluțiile survenite ulterior pronunțării Hotărârii Curții Constituționale nr. 10 din 19 iunie 2023. În acest sens, s-a susținut că, după declararea neconstituționalității Partidului politic „Șor”, anumite persoane, structuri organizatorice și resurse asociate acestuia și-ar fi continuat activitatea în cadrul altor formațiuni politice. În opinia inițiatorilor, aceste circumstanțe ridicau problema efectivității practice a hotărârii Curții Constituționale și a posibilității continuării, sub alte forme juridice, a activităților care au determinat declararea neconstituționalității partidului respectiv.

97. De asemenea, evaluarea constituționalității măsurilor destinate protejării ordinii democratice trebuie realizată în lumina contextului social și politic existent la momentul adoptării acestora. În acest sens, este relevantă atât jurisprudența Curții Constituționale privind caracterul de „instrument viu” al Constituției (Hotărârea nr. 28 din 17 octombrie 2017, § 93), cât și al Convenției Europene a Drepturilor Omului (cauza *Tyrer v. Regatul Unit*, 25 aprilie 1978, § 31; cauza *Demir și Baykara v. Turcia* [MC], 12 noiembrie 2008, § 68).

98. Autorii amendamentului au susținut că mecanismul contestat are în vedere bunele practici și experiența altor state europene confruntate cu provocări privind protejarea ordinii democratice. La aprecierea proporționalității unor măsuri destinate protejării independenței statului și a ordinii democratice trebuie luate în considerare atât contextul istoric și constituțional al statului, cât și amenințările actuale la adresa securității statului și funcționării instituțiilor democratice (a se vedea, *mutatis mutandis*, Hotărârea Curții Constituționale a Letoniei din 29 iunie 2018 în cauza nr. 2017-25-01 și hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului în cauza *Ždanoka v. Letonia* (nr. 2) din 25 octombrie 2024).

III. Constatarea calității de partid politic succesori al unui partid declarat neconstituțional și dizolvarea acestuia (articolele 3 alineatele (1¹) – (1³), 22 alin. (2) lit. f) din Legea privind partidele politice)

a) Controlul de constituționalitate prin raportare la articolele 38, 41 alin. (1) și 54 din Constituție

(i) Rigorile de calitate ale legii și caracterul obiectiv al criteriilor

99. Potrivit articolului 54 alin. (2) din Constituție, exercițiul drepturilor și libertăților poate fi supus restrângerilor „prevăzute de lege”. Principiul legalității presupune îndeplinirea standardului calității prevederilor legale aplicabile (a se vedea HCC nr. 16 din 9 iunie 2020, § 48; HCC nr. 21 din 4 august 2020, § 46). Calitatea legii constituie o condiție pentru menținerea securității raporturilor juridice și pentru ordonarea eficientă a relațiilor sociale (a se vedea HCC nr. 4 din 3 martie 2022, § 51).

100. De asemenea, Curtea reiterează că, în respectarea articolului 23 alin. (2) din Constituție, Parlamentul trebuie să adopte legi care corespund celor patru criterii ale calității: accesibilitate, previzibilitate, claritate și existența unor garanții adecvate împotriva ingerințelor arbitrare (a se vedea HCC nr. 11 din 25 martie 2021, § 46; HCC nr. 35 din 9 noiembrie 2021, § 166).

101. Condiția accesibilității presupune ca textele de lege să poată fi cunoscute de către destinatari. În special, accesibilitatea legii presupune publicarea ei în Monitorul Oficial, în conformitate cu prevederile articolului 76 din Constituție. Orice persoană trebuie să poată dispune de informații privind normele juridice aplicabile într-un caz concret (*Khlyustov v. Rusia*, 11 iulie 2013, § 68). Curtea constată că prevederile contestate din Legea privind partidele politice sunt publicate în Monitorul Oficial.

102. Condiția previzibilității legii este îndeplinită atunci când îi permite persoanei – în caz de necesitate, cu o asistență juridică adecvată – să prevadă, într-o măsură rezonabilă în circumstanțele cauzei, consecințele pe care le poate avea o anumită conduită (*Gestur Jónsson și Ragnar Halldór Hall v. Islanda*, 30 octombrie 2018, § 88; *Berardi și Mularoni v. San Marino*, 10 ianuarie 2019, § 40). În jurisprudența sa, Curtea a stabilit că, pentru a exclude orice echivoc, textul legislativ trebuie să fie formulat în mod clar și inteligibil, fără dificultăți de ordin sintactic și pasaje obscure (a se vedea, *mutatis mutandis*, HCC nr. 18 din 30 iunie 2020, § 79; HCC nr. 11 din 25 martie 2021, § 48). Mai mult, Curtea reiterează că orice restricții asupra dreptului fundamental de asociere în partide politice „trebuie să fie clare, ușor de înțeles și aplicabile uniform, pentru a asigura faptul că toți membrii individuali și partidele politice le pot înțelege și pot anticipa consecințele încălcării acestor reguli” (a se vedea *Cumhuriyet Halk Partisi v. Turcia*, 26 aprilie 2016, § 106; Comisia de la Veneția și OSCE/ODIHR, CDL-AD(2020)032, Linii directoare comune privind reglementarea partidelor politice, § 48).

103. Pentru a vedea dacă prevederile contestate corespund exigențelor calității legii, Curtea va examina dacă criteriile pentru constatarea calității de partid politic succesori al unui partid declarat neconstituțional sunt obiective și clare și dacă partidele politice și membrii lor pot anticipa consecințele încălcării acestor reguli.

104. Curtea consideră că criteriile obiective sunt esențiale pentru respectarea principiului securității juridice. În opinia Comisiei de la Veneția, criteriile sunt obiective atunci când acestea conduc la evaluarea statutului de succesori al unui partid pe temeiuri juridice, stabilesc limite adecvate pentru marja de apreciere a autorității care desfășoară procedura și nu lasă loc pentru o decizie de natură politică. Prin urmare, criteriile obiective sunt esențiale pentru respectarea principiului securității juridice. În acest context, previzibilitatea presupune nu doar ca legea să fie adoptată înainte de aplicare, ci și să fie formulată cu suficientă precizie și claritate pentru a le permite subiecților de drept să-și ajusteze conduita în conformitate cu aceasta. Orice restricții asupra drepturilor fundamentale ale asociațiilor, inclusiv ale partidelor politice, „trebuie să fie clare, ușor de înțeles și aplicabile uniform, pentru a asigura faptul că toți membrii individuali și partidele politice le pot înțelege și pot anticipa consecințele încălcării acestor reguli” (a se vedea CDL-AD(2026)006, § 23).

105. Curtea reține că Parlamentul a interzis crearea și înregistrarea unui nou partid politic și utilizarea unui partid politic înregistrat pentru a continua sau a relua, în calitate de partid politic succesori, activitatea unui partid politic declarat neconstituțional (articolul 3 alin. (1¹) din Legea privind partidele politice). Continuarea sau reluarea activităților partidului declarat neconstituțional reprezintă o „exercitare frauduloasă a dreptului la asociere politică”. În acest sens, Parlamentul a reglementat procedura de constatare a partidelor politice succesoare ale unui partid declarat neconstituțional, a stabilit circumstanțele care vor fi luate în considerație de instanța de judecată și a prevăzut limite temporale de evaluare a comportamentelor în discuție.

106. Curtea observă că pentru constatarea calității de partid politic succesori, Parlamentul a stabilit regula care definește conduita interzisă (articolul 3 alin. (1¹) din Lege) și a reglementat circumstanțele pe baza cărora instanța de judecată constată calitatea de partid succesori în fiecare caz concret (articolul 3 alin. (1²) din Lege).

107. Astfel, articolul 3 alin. (1¹) din Lege stabilește principiul potrivit căruia dreptul la asociere politică nu poate fi utilizat pentru a eluda efectele unei hotărâri de declarare a neconstituționalității a unui partid politic.

108. Interzicerea exercitării frauduloase a dreptului la asociere politică se bazează pe articolul 55 din Constituție, care stabilește principiul exercitării cu bună-credință a drepturilor și libertăților fundamentale fără să încalce drepturile și libertățile altora. *Per a contrario*, din această normă rezultă că drepturile constituționale nu beneficiază de protecție atunci când sunt exercitate cu rea credință, inclusiv într-un mod care urmărește eludarea ordinii constituționale, inclusiv a efectelor unei hotărâri a Curții

Constituționale adoptare în vederea apărării acesteia. În acest sens, dreptul la asociere politică nu poate fi invocat pentru a continua activitatea unei formațiuni politice care a fost exclusă din circuitul constituțional printr-o hotărâre de declarare a neconstituționalității.

109. O dispoziție convențională care trasează limitele exercițiului drepturilor, inclusiv al libertății de exprimare, este cea reglementată de articolul 17 din Convenția Europeană – Interzicerea abuzului de drept, potrivit căruia „nicio dispoziție din [...] Convenție nu poate fi interpretată ca implicând, pentru un stat, un grup sau un individ, un drept oarecare de a desfășura o activitate sau de a îndeplini un act ce urmărește distrugerea drepturilor sau a libertăților recunoscute de prezenta Convenție sau de a aduce limitări mai ample acestor drepturi și libertăți decât acelea prevăzute de această Convenție”.

110. Articolul 17 a fost inclus în Convenție, întrucât nu putea fi exclusă posibilitatea ca o persoană sau un grup de persoane să încerce să invoce drepturile și libertățile fundamentale reglementate în cuprinsul Convenției în scopul comiterii unor fapte având ca rezultat distrugerea/înlăturarea în mod substanțial a acestor drepturi și libertăți (a se vedea *Ždanoka v. Letonia* [MC], 16 martie 2006, § 99; *Perinçek v. Elveția* [MC], 15 octombrie 2015, § 113).

111. În Opinia sa *amicus curiae*, Comisia de la Veneția a punctat că restricțiile impuse partidelor politice în circumstanțele analizate pot fi strâns legate de interdicția utilizării Convenției pentru a limita sau distruge în mod excesiv drepturile garantate de aceasta, consacrată la articolul 17. Tot Comisia de la Veneția a subliniat următoarele: într-adevăr, articolul 3 alin. (1¹) din Legea moldovenească privind partidele politice prevede că reprezintă „exercitare frauduloasă a dreptului la asociere politică (...) continuarea sau reluarea, în calitate de partid politic succesor, a activității unui partid politic declarat neconstituțional. Formularea dispoziției citate din Legea privind partidele politice implică faptul că rațiunea care permite dizolvarea unui partid politic pentru faptul că este succesor al unui partid declarat neconstituțional ar fi abuzul de libertatea de asociere (a se vedea CDL-AD(2026)006, § 41).

112. De altfel, articolul 17 din Convenție are ca scop să ofere statelor membre și sistemului european un instrument pentru protejarea democrației împotriva activităților actorilor politici care utilizează principiile democratice pentru a distruge democrația și premisele sale. După cum a subliniat Curtea Europeană, „nimeni nu trebuie să fie autorizat să invoce dispozițiile Convenției pentru a slăbi sau distruge idealurile și valorile unei societăți democratice”. Această dispoziție este astfel legată de conceptul de „democrație capabilă să se apere” („self-defending democracy”/„defensive democracy”) prin interzicerea „abuzului de drept”, articolul 17 este menit să ofere democrațiilor mijloacele de a combate actele și activitățile care distrug sau restrâng în mod nejustificat drepturile și libertățile fundamentale, indiferent dacă acestea sunt realizate de „un stat”, „un grup” sau „un individ” (a se vedea CDL-AD(2026)006, § 42).

113. Cu referire la prevederea legală contestată, Comisia de la Veneția a subliniat că, deși jurisprudența Curții Europene este foarte prudentă și strictă, recurgând la articolul 17 doar în cazuri evidente și excepționale, Curtea Europeană a aplicat această dispoziție în principal în legătură cu „drepturile politice”, inclusiv libertatea de exprimare (articolul 10) și libertatea de asociere (articolul 11), situație care este relevantă în speță. În acest sens, Curtea a constatat că asociațiile care desfășoară activități contrare valorilor Convenției nu pot beneficia de protecția articolului 11, în temeiul articolului 17. Prin urmare, și în conexiune cu analiza restricțiilor drepturilor consacrate la articolele 11 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului și 22 din Pactul Internațional pentru Drepturile Civile și Politice, Comisia de la Veneția a constatat că ”[...] cazul partidelor politice sau al altor actori electorali care continuă activitatea unui partid politic dizolvat pare să se încadreze și în ipoteza abuzului de drept” [a se vedea CDL-AD(2026)006, § 43].

114. Prin urmare, prin articolul 3 alin. (1¹) din Lege legislatorul nu instituie o nouă categorie de restrângeri ale libertății de asociere, ci precizează exigența constituțională a exercitării cu bună-credință a drepturilor fundamentale.

115. Curtea reține că la articolul 3 alin. (1¹) din Lege legislatorul a interzis de principiu un comportament, pe care l-a concretizat la alineatul (1²) din același articol. În acest sens, Curtea observă că la articolul 3 alin. (1²) din Lege Parlamentul a stabilit obligația Ministerului Justiției de a demonstra în fața instanței de judecată că partidul politic succesor urmărește să continue sau să reia activitatea unui partid politic declarat neconstituțional și că există conexiuni și similitudini substanțiale între partidele în discuție.

116. În acest sens, pentru a aprecia dacă există conexiuni și similitudini între cele două partide, Parlamentul a stabilit un set de criterii la articolul 3 alin. (1²) din Lege care trebuie avute în vedere de Ministerul Justiției și de instanța de judecată. Aceste criterii nu operează în mod izolat și nu instituie o prezumție automată că partidul are calitatea de partid succesor. Ele trebuie examinate în mod global, contextual și în raport cu motivele care au stat la baza declarării neconstituționalității.

117. Dispozițiile articolului 3 alin. (1²) din Lege reglementează un mecanism de evaluare judiciară a calității de partid succesor bazat pe o multitudine de circumstanțe. Din formularea normei rezultă că instanța de judecată trebuie să stabilească că un partid politic urmărește „continuarea” sau „reluarea” activității unui partid politic declarat neconstituțional, iar această concluzie trebuie „dovedită prin probe”, ținând cont de „conexiunile” și „similitudinile substanțiale” între partidele în discuție. Curtea reține că norma contestată utilizează o serie de formulări care pot fi evaluate în baza circumstanțelor și permit instanței de judecată să stabilească dacă partidul vizat urmărește în realitate continuarea sau reluarea activității partidului declarat neconstituțional.

118. În particular, Curtea observă că articolul 3 alineatul (1²) punctul 1) literele a)-c) din Lege reglementează criteriile referitoare la continuitatea personală și funcțională dintre conducerea partidului succesiv și partidul declarat neconstituțional. Parlamentul a stabilit elemente de fapt prin care poate fi evaluată conduita acestor persoane, precum participarea activă la acțiunile ori la deciziile care au determinat declararea neconstituționalității partidului, lipsa disocierii publice de acțiunile în discuție sau existența unor legături strânse și colaborări repetate cu partidul politic declarat neconstituțional. Curtea consideră că aceste criterii au un caracter obiectiv, deoarece ele se bazează pe fapte verificabile. Norma nu sancționează simpla apartenență anterioară la un partid politic declarat neconstituțional, ci vizează continuarea sau reluarea activității partidului în discuție.

119. De asemenea, Curtea observă că prin articolul 3 alineatul (1²) punctele 2)-4) din Lege Parlamentul a stabilit criteriile privind continuitatea operațională, ideologică și comportamentală dintre cele două partide politice. Norma contestată îi permite instanței de judecată să stabilească dacă partidul vizat a stabilit obiective sau a aprobat desfășurarea de activități comune cu partidul declarat neconstituțional, dacă este constituit, condus sau reprezentat de persoane care promovează obiectivele, programele sau ideologia acestuia ori dacă actele și discursurile imputabile partidului formează „un ansamblu” care oferă „o imagine clară” a unei activități comune. Curtea consideră că aceste criterii sunt formulate precis și obiectiv, deoarece presupun analiza unor elemente de fapt concrete, precum programele politice, declarațiile publice sau activitățile comune. În particular, utilizarea textului „formează un ansamblu” demonstrează faptul că Parlamentul nu a permis constatarea succesiunii pe baza unui act izolat, ci a impus o apreciere globală a conduitei partidului politic.

120. Totodată, Curtea reține că articolul 3 alineatul (1²) punctele 5) și 6) din Lege instituie criteriile referitoare la continuitatea structurală și materială dintre partidele politice. Aceste dispoziții îi permit instanței de judecată să examineze existența unor asemănări dintre structurile organizaționale, modul de funcționare precum și originea mijloacelor financiare, a bunurilor materiale, a suportului logistic și media. Curtea reține că asemenea elemente au un caracter obiectiv, deoarece pot fi demonstrate prin documente contabile, organigrame, fluxuri financiare, utilizarea acelorași mecanisme de comunicare. În special criteriul referitor la originea mijloacelor financiare este relevant pentru identificarea unei continuități între cele două partide.

121. De asemenea, clauza generală prevăzută de articolul 3 alineatul (1²) punctul 7) din Lege „orice alte circumstanțe relevante” nu-i acordă instanței o marjă discreționară nelimitată. În primul rând, Parlamentul a indicat exemple precise de asemenea circumstanțe, precum disponibilitatea de a sprijini cumpărarea voturilor, finanțarea ilegală a partidelor politice sau utilizarea altor metode nedemocratice. În al doilea rând, acesta a stabilit și finalitatea circumstanțelor, precizând expres că ele pot fi avute în vedere doar în măsura în care permit instanței să constate existența succesiunii între

partidul declarat neconstituțional și partidul nou. În al treilea rând, marja discreționară a instanței este supusă obligației de motivare a deciziei.

122. În acest sens, Curtea achiesează la constatările Comisiei de la Veneția potrivit căreia criteriile prevăzute la articolul 3 alin. (1¹)–(1³) din Legea privind partidele politice pentru determinarea statutului de partid politic succesor constituie criterii obiective. De asemenea, acestea sunt previzibile în ceea ce privește efectele lor și, prin urmare, îndeplinesc cerința legalității, atâta timp cât sunt interpretate ca elemente simptomatice sau indicii ale continuității. Alte elemente, chiar dacă nu sunt enumerate în lege, pot fi luate în considerare (a se vedea § 30 din Opinie).

123. Astfel, Curtea conchide că dispozițiile articolului 3 alin. (1¹)–(1³) din Legea privind partidele politice stabilesc criterii obiective pentru constatarea calității de partid politic succesor al unui partid politic declarat neconstituțional, precum și sunt previzibile, permițând totodată destinatarilor să anticipeze consecințele încălcării acestor reguli.

(ii) Scopul legitim urmărit

124. În fundamentarea Legii nr. 100 din 13 iunie 2025, s-a menționat că, după declararea neconstituționalității Partidului politic „Șor”, într-o perioadă scurtă de timp, au fost create alte formațiuni politice afiliate partidului declarat neconstituțional, a fost asigurat transferul infrastructurii partidului și migrarea liderilor și membrilor partidului declarat neconstituțional la partidele nou create. Aceste acțiuni au condus, de fapt, la reorganizarea partidului politic declarat neconstituțional. Partidele politice succesoare continuă activitatea partidului declarat neconstituțional, iar modificările legislative urmăresc să reglementeze un mecanism eficient prin care autoritățile statului să împiedice înregistrarea și activitatea partidelor succesoare.

125. Curtea observă că, prin norma contestată, Parlamentul urmărește să instituie mecanisme capabile să prevină continuarea activității partidelor politice declarate neconstituționale de către partide politice existente sau nou-create. Totodată, prin interzicerea succesiunii partidelor declarate neconstituționale, autoritățile își îndeplinesc obligația pozitivă de a proteja ordinea constituțională și valorile democratice în fața unor strategii frauduloase de menținere a activității partidului declarat neconstituțional și „reîncarnarea” acestuia în partidele existente sau nou-create.

126. De asemenea, așa cum a menționat Guvernul în opinia prezentată, Curtea subliniază că soluția legislativă a interzicerii continuării activității partidelor declarate neconstituționale de către partidele politice succesoare urmărește să dea efect hotărârilor Curții Constituționale prin care se declară neconstituționalitatea unui partid politic. În lipsa unor asemenea mecanisme, membrii partidului declarat neconstituțional ar putea să migreze la alte partide și să-și continue activitatea anterioară pentru care partidul originar a fost declarat neconstituțional. În acest caz, obiectivul autorităților de a întrerupe

continuarea activității partidului declarat neconstituțional, care prezintă un pericol pentru ordinea constituțională a statului, este unul justificat. De altfel, dizolvarea unui partid politic ar fi lipsită de sens dacă, *de facto*, acesta ar avea posibilitatea să-și continue activitățile prin intermediul altor partide politice (a se vedea *Etxebarria și alții v. Spania*, 30 iunie 2009, § 52).

127. Potrivit Comisiei de la Veneția, având în vedere contextul ingerințelor străine și al structurilor politice ilicite, Republica Moldova urmărește un scop legitim potrivit articolelor 11 alin. (2) Convenția Europeană a Drepturilor Omului și 22 alin. (2) din Pactul internațional pentru drepturile civile și politice: prevenirea reapariției partidelor declarate neconstituționale, care pot amenința procesele democratice, pot servi drept vehicule pentru finanțare ilicită, ingerințe străine sau cumpărare de voturi, contribuind astfel la protejarea securității naționale și a drepturilor și libertăților altora (a se vedea CDL-AD(2026)006, § 32).

128. Așadar, Curtea constată că dispozițiile contestate urmăresc realizarea mai multor scopuri legitime menționate în articolul 54 alin. (2) din Constituție: protecția securității naționale, a integrității teritoriale, a ordinii publice, a drepturilor, libertăților și demnității altor persoane. De asemenea, există o legătură rațională între aceste scopuri și prevederile contestate.

(iii) Dacă dizolvarea reprezintă o măsură proporțională și dacă procedura este însoțită de suficiente garanții procedurale

129. Potrivit Comisiei de la Veneția, deciziile privind limitarea activității unui partid politic sau dizolvarea acestuia nu privesc drepturile civile în sensul articolului 6 al Convenției Europene a Drepturilor Omului. Cu toate acestea, atât în jurisprudența Curții Europene, cât și în standardele și opiniile Comisiei de la Veneția, importanța garanțiilor procedurale, atât *ex ante*, cât și *ex post*, a fost subliniată în mod repetat. Potrivit jurisprudenței Curții, articolul 3 din Protocolul nr. 1 conține anumite obligații pozitive cu caracter procedural, impunând în special existența unui sistem intern pentru examinarea efectivă a plângerilor și contestațiilor individuale în materie de drepturi electorale. Existența unui asemenea sistem constituie una dintre garanțiile esențiale pentru organizarea unor alegeri conforme cu standardele internaționale (CDL-AD(2026)006, § 55).

130. Curtea reține că legislatorul a reglementat o procedură judiciară de constatare a calității de partid politic succesori al unui partid declarat neconstituțional (articolele 3 alin. (1²) și 22 alin. (2) lit. f) din Lege). Având în vedere că constatarea calității de partid politic succesori poate conduce la dizolvarea partidului în discuție, Curtea reține că atribuirea acestei competențe instanței de judecată reprezintă o garanție importantă, care se circumscrie jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului.

131. În același timp, dizolvarea partidelor politice succesoare nu reprezintă o măsură automată. Dimpotrivă, Parlamentul a condiționat aplicarea acestei măsuri de efectuarea unei evaluări judiciare individualizate.

Potrivit articolului 22 alin. (2) lit. f) din Lege, dizolvarea poate fi dispusă doar după ce instanța de judecată constată, în baza probelor administrate, că activitatea partidului politic se încadrează în comportamentele prevăzute de articolul 3 alineatele (1¹) și (1²) din Lege.

132. Curtea observă că, pentru constatarea calității de partid politic succesori, la articolul 3 alin. (1²) coroborat cu articolul 8 alin. (3¹) și articolul 22 alin. (2) lit. f) din Lege, Parlamentul a stabilit obligația Agenției Servicii Publice / Ministerului Justiției de a demonstra în fața instanței de judecată că există conexiuni și similitudini substanțiale între partidul politic declarat neconstituțional și partidul politic succesori. Legislatorul a obligat autoritățile să demonstreze „prin probe” conexiunile și similitudinile dintre cele două partide, care să arate că partidul politic care a fost creat și urmează a fi înregistrat, ori partidul politic înregistrat urmărește continuarea sau reluarea activității unui partid politic declarat neconstituțional.

133. Curtea notează că legislatorul a înzestrat instanța de judecată cu competența de a realiza o analiză contextuală individualizată a circumstanțelor cauzei. Textul „se iau în considerare următoarele circumstanțe” din articolul 3 alin. (1²) din Lege demonstrează că instanța de judecată trebuie să aprecieze ansamblul elementelor de fapt și să stabilească existența sau inexistența unei succesiuni între cele două partide.

134. Mai mult, calitatea de partid succesori nu se referă la simpla apartenență anterioară la partidul declarat neconstituțional, ci impune dovada faptului că conducerea partidului a avut „un rol sau o participare activă” în acțiunile ori în luarea deciziilor care au condus la declararea neconstituționalității partidului politic respectiv (articolul 3 alin. (1²) pct. 1) lit. a) din Lege). De asemenea, succesiunea nu se constată pentru simpla deținere a unei funcții de conducere în cadrul partidului declarat neconstituțional, ci impune ca persoana respectivă să nu se fi „disociat public de deciziile sau de faptele” care au condus la declararea neconstituționalității partidului (articolul 3 alin. (1²) pct. 1) lit. b) din Lege). În același sens, calitatea de partid succesori nu se atribuie pentru orice raport sau contact cu conducerea partidului declarat neconstituțional, ci doar pentru „legături strânse” și dacă se constată că „colaborează activ și în mod repetat” cu partidul declarat neconstituțional (articolul 3 alin. (1²) pct. 1) lit. c) din Lege).

135. Curtea are în vedere și faptul că legiuitorul nu a optat pentru stabilirea unui regim restrictiv care s-ar fi aplicat nelimitat în timp, articolul 3 alin. (1³) din Lege stabilind limitele temporale de evaluare a comportamentelor stabilite de alineatele (1¹) și (1²). Prin instituirea unor termene determinate de 5 ani, 4 ani și 3 ani, Parlamentul a limitat aplicarea normelor contestate la un interval rezonabil și previzibil, în interiorul căruia riscul continuării sau al reluării, în calitate de partid politic succesori, a activității unui partid politic declarat neconstituțional este cel mai ridicat. Aceste prevederi exclud posibilitatea evaluării unor fapte excesiv de îndepărtate în timp și fără relevanță actuală pentru scopul procedurii. De asemenea, limitele temporale instituite de articolul 3 alin. (1³) din Lege reduc marja de apreciere a

autorităților competente. În lumina jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, chiar și atunci când există considerente legitime care pot justifica restricțiile privind dreptul de a candida la alegeri, astfel de restricții pot deveni incompatibile cu articolul 3 din Protocolul nr. 1 la Convenție atunci când sunt aplicate mult timp după ce amenințarea la adresa democrației care a justificat aplicarea lor a încetat să mai fie relevantă, având în vedere stabilitatea mai mare de care se bucură țara în discuție, de exemplu, din cauza integrării sale europene depline (a se vedea *Ždanoka v. Letonia* [MC], 16 martie 2006, § 135; *Ādamsons v. Letonia*, 24 iunie 2008, § 125; HCC nr. 9 din 26 martie 2024, § 79).

136. Curtea reține că, potrivit procedurii stabilite de Parlament, existența circumstanțelor respective trebuie dovedită de autorități în cadrul unui proces judiciar (articolele 3 alin. (1²) și 22 alin. (2²) din Lege), în care partidul politic are posibilitatea să demonstreze contrariul, adică că nu există conexiuni și similitudini substanțiale cu partidul declarat neconstituțional.

137. Mai mult, Curtea observă și faptul că legea instituie garanții privind proporționalitatea măsurii aplicate. În acest sens, la articolul 22 alin. (2³) din Lege Parlamentul a stabilit că instanța de judecată, dacă constată că încălcările invocate în acțiune nu sunt suficient de grave pentru a justifica dizolvarea partidului politic, poate dispune, în calitate de măsură alternativă, limitarea activității partidului politic respectiv. Curtea consideră că posibilitatea de individualizare a măsurii reprezintă o garanție procedurală importantă, deoarece asigură existența unei relații rezonabile de proporționalitate între gravitatea încălcărilor constatate și măsura dispusă de instanță.

138. Cu privire la acest aspect, Comisia de la Veneția a subliniat, în opinia sa, că „[...] simplul fapt al „continuității” cu un partid anterior declarat neconstituțional nu este suficient, decât dacă natura neconstituțională a partidului anterior a vizat un comportament esențialmente antidemocratic, iar partid vizat continuă în mod demonstrabil acel program sau acele metode antidemocratice. Deoarece partidele politice pot fi declarate neconstituționale pentru motive diferite, nu se poate prezuma că o asemenea declarare vizează întotdeauna un astfel de comportament. Chiar și atunci când dreptul intern prevede multiple temeuri pentru dizolvare, acestea trebuie, în lumina standardului proporționalității prevăzut la articolul 11 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului, să se refere în ultimă instanță la un comportament anti-democratic fundamental; în caz contrar, dizolvarea ar constitui o ingerință disproporționată” (a se vedea CDL-AD(2026)006, § 38).

139. Curtea reține astfel că, în sensul Opiniei Comisiei de la Veneția, simpla continuitate formală, personală sau organizațională cu un partid anterior declarat neconstituțional nu poate justifica, prin ea însăși, dizolvarea unei alte formațiuni politice. O asemenea măsură poate fi considerată compatibilă cu articolul 11 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului numai dacă, pe de o parte, neconstituționalitatea partidului anterior a fost determinată de un comportament esențialmente antidemocratic, iar, pe de altă

parte, din ansamblul probelor administrate rezultă că partidul vizat continuă în mod substanțial, funcțional și demonstrabil programul, metodele ori acțiunile antidemocratice care au stat la baza hotărârii Curții de declarare a neconstituționalității partidului. În acest scop, criteriile legale privind succesiunea trebuie interpretate ca indicii ale continuității, într-o manieră holistică și contextuală.

140. În sistemul de drept al Republicii Moldova, această exigență trebuie raportată la articolul 41 alin. (4) din Constituție, care permite declararea neconstituționalității unui partid politic numai atunci când, prin scopurile sau activitatea sa, acesta militează împotriva pluralismului politic, a principiilor statului de drept, a suveranității și independenței, a integrității teritoriale a Republicii Moldova. Prin urmare, declararea neconstituționalității partidului anterior se bazează în mod exclusiv pe caracterul eminentemente antidemocratic al comportamentului său.

141. În atare condiții, constatarea calității de partid politic succesor poate determina dizolvarea partidului respectiv în măsura în care instanța de judecată stabilește, pe baza unui probatoriu concludent și în cadrul unei proceduri judiciare care oferă garanții suficiente ale contradictorialității, ale dreptului la apărare și ale motivării deciziei, existența unei continuități substanțiale și funcționale între partidul declarat neconstituțional și partidul ulterior, continuitate care echivalează, în fapt, cu perpetuarea aceleiași entități politice și a aceleiași conduite antidemocratice. Într-o asemenea ipoteză însă, dizolvarea nu operează ca efect automat al unei calificări pur formale a calității de partid „succesor”, ci ca răspuns jurisdicțional la constatarea că noua formațiune constituie *de facto* instrumentul de continuare a activității partidului sau de eludare a hotărârii prin care partidul anterior a fost declarat neconstituțional.

142. De altfel, Curtea notează că modelul legislativ avut în vedere la instituirea în legislația națională a mecanismului de contracarare a apariției partidelor succesoare ale unui partid politic neconstituțional și cu care operează Comisia de la Veneția în opinia sa este cel existent în Spania, aplicat, spre exemplu, în cazul partidului Batasuna, interzis anterior pentru colaborare cu un grup terorist. Urmare a aplicării mecanismului menționat în Spania, au fost interzise 11 partide politice succesoare ale partidului Batasuna, care astfel încercau să evite sancțiunea de interzicere prin organizarea unor platforme electorale diferite care să depună candidaturi la alegeri, crearea unor noi partide politice și/sau reutilizarea unor formațiuni anterior existente. În majoritatea din aceste cazuri, interzicerea partidelor respective a format obiectul unor plângeri subsecvente la Curtea Europeană a Drepturilor Omului, care a sprijinit în acest sens jurisprudența instanțelor naționale spaniole și nu a reținut o încălcare a prevederilor Convenției de către Spania. Astfel, în cauza *Etxebarria și alții v. Spania*, Curtea a fost de acord că „dizolvarea partidelor politice [Batasuna și Herri Batasuna] ar fi fost lipsită de sens dacă acestea ar fi putut continua, de facto, activitatea prin intermediul grupurilor electorale în cauză” (*Etxebarria și alții v. Spania*, 30

iunie 2009, § 52). În consecință, Curtea Europeană a constatat că restricția contestată – în acel caz privind articolul 3 din Protocolul nr. 1 la Convenție, având în vedere natura grupurilor electorale – urmărea scopuri compatibile cu principiul statului de drept și cu obiectivele generale ale Convenției, în special protecția ordinii democratice. Într-un alt caz notoriu, analizând dacă dizolvarea ambelor partide a încălcat articolul 11 al Convenției, Curtea a fost de acord cu ipoteza Curții Supreme spaniole potrivit căreia cele două partide constituiau „o singură entitate” (*Herri Batasuna și Batasuna v. Spania*, 30 iunie 2009, § 84). Prin urmare, dizolvarea unui partid politic în asemenea circumstanțe se poate încadra în sfera ingerințelor justificate în temeiul articolului 11 din Convenție.

143. Potrivit Comisiei de la Veneția, „[...] aceste criterii sunt obiective. Totuși, dacă aceste criterii sunt compatibile cu dreptul de a fi ales și cu libertatea de asociere politică, în special din perspectiva previzibilității, va depinde în mare măsură de modul în care sunt aplicate în practică. Dacă legea este interpretată în sensul că permite clasificarea unui partid drept „succesor” pe baza oricărui criteriu singular, fără a solicita existența unei legături substanțiale sau a unei continuități funcționale, criteriile pot deveni excesiv de largi și susceptibile de aplicare arbitrară. Aceasta ar putea descuraja formarea de noi partide sau acceptarea foștilor membri ai partidelor dizolvate, subminând pluralismul politic. Pe de altă parte, dacă criteriile sunt abordate prea strict și în mod mecanic, acestea pot deveni ineficiente în realizarea obiectivului legii, permițând partidelor declarate neconstituționale să se reorganizeze și să denatureze dezbaterea democratică autentică (CDL-AD(2026)006, § 26). [...] Stabilirea faptului că un partid politic continuă activitatea altui partid politic pretinde o analiză atentă a mai multor circumstanțe de fapt, care trebuie realizată de la caz la caz. Pentru această evaluare contextuală și bazată pe fapte, trebuie avute în vedere mai multe indicii concurente. Prin urmare, Comisia de la Veneția a considerat că criteriile prevăzute la articolul 3 alin. (1) – (1³) din Legea privind partidele politice constituie criterii obiective pentru determinarea statutului de partid politic succesor, cu condiția ca lista circumstanțelor prevăzută de legislația moldovenească să fie interpretată într-o manieră holistică. Pe de o parte, nu este suficient ca una dintre circumstanțele enumerate să fie îndeplinită pentru a demonstra continuitatea. Pe de altă parte, nici nu este necesar ca toate circumstanțele să fie întrunite pentru a dovedi existența continuității. În funcție de context, unele criterii pot fi îndeplinite, iar altele nu (CDL-AD(2026)006, § 28). O atenție deosebită trebuie acordată și ultimului dintre criteriile prevăzute la articolul 3 alin. (1²) pct. 7, care conține o clauză deschisă ce permite luarea în considerare a „oricărui alte circumstanțe relevante”, în măsura în care acestea ilustrează continuitatea cu partidul politic declarat neconstituțional. În opinia Comisiei de la Veneția, lista este deschisă, deoarece, în anumite cazuri, pot exista alte elemente relevante care nu pot fi anticipate de legiuitor. Nu toate circumstanțele relevante pot fi prevăzute din timp. În conformitate cu jurisprudența CtEDO și după cum au

subliniat Comisia de la Veneția și ODIHR, „[p]entru a asigura că restricțiile nu sunt aplicate în mod nejustificat și că mecanismele de control sunt eficiente (...), legislația trebuie să fie atent formulată astfel încât să nu fie nici excesiv de detaliată, nici prea vagă”. Această clauză deschisă poate fi, prin urmare, considerată drept un „criteriu obiectiv”, în măsura în care puterea discreționară care rămâne în mod necesar în competența autorității judiciare însărcinate cu evaluarea „continuității” dintre două partide sau entități politice este justificată în mod adecvat în motivarea deciziei (CDL-AD(2026)006, § 29). Criteriile prevăzute la articolul 3 alin. (1) – (1³) pentru determinarea statutului unui partid politic succesor sunt criterii obiective. Cu toate acestea, atunci când aceste criterii sunt utilizate pentru a determina dacă un partid politic continuă activitatea unui partid declarat neconstituțional, evaluarea trebuie să fie holistică și contextuală și strict raportată la situația concretă. Alte elemente, chiar dacă nu sunt enumerate în lege, pot fi luate în considerare, cu condiția ca decizia să fie susținută de o justificare adecvată și motivată (CDL-AD(2026)006, § 63).

144. Atribuirea, în asemenea condiții, a statutului de partid politic succesor va genera premisele pentru apariția unor situații asemănătoare cu cele examinate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului în *cauza Herri Batasuna și Batasuna v. Spania*, adică, în esență, la constatarea acelei „singure entități” care ar sta în spatele partidului politic neconstituțional și a partidului politic succesor și care ar justifica abordarea potrivit căreia măsura necesară aplicabilă în raport cu partidul politic succesor ar fi dizolvarea acestuia, pentru a se asigura astfel aceeași finalitate ca și în cazul partidului politic neconstituțional. De altfel, în acest caz, partidul politic succesor nu reprezintă altceva decât o „replică” camuflată a partidului declarat neconstituțional, care prin existența și activitatea sa contribuie la eludarea hotărârii Curții Constituționale de declarare a neconstituționalității partidului politic al cărui succesor este.

145. Pe de altă parte, Curtea remarcă că rigorile de proporționalitate impun ca atunci când, în procesul de examinare a cererii privind constatarea caracterului de partid politic succesor al unui partid neconstituțional, se atestă că faptele constatate nu sunt suficient de grave, Parlamentul a stabilit competența instanțelor judecătorești de a dispune limitarea activității partidelor în calitate de măsură alternativă (articolul 22 alin. (2³) din Lege). De altfel, însăși Comisia de la Veneția a achiesat la această abordare, afirmând că faptul că dispozițiile analizate acordă Curții de Apel Centru competența de a impune limitări ca alternativă la dizolvare atunci când încălcările nu sunt suficient de grave (articolul 22 alin. (2³)) confirmă că este posibil un spectru de consecințe juridice (CDL-AD(2026)006, § 44).

146. Pentru motivele arătate, Curtea constată că prevederile legale contestate în sesizare, prin care s-a instituit mecanismul de contracarare a apariției partidelor politice succesoare ale unui partid neconstituțional, întrunesc cerințele constituționale legate de proporționalitatea restrângerii exercițiului unor drepturi.

147. Totodată, Curtea observă că Parlamentul a stabilit garanții privind controlul judiciar al hotărârii pronunțate. Astfel, articolul 22 alin. (2²) din Lege prevede posibilitatea contestării hotărârii prin recurs la Curtea Supremă de Justiție. Sub acest aspect, existența controlului jurisdicțional exercitat de instanța supremă constituie o garanție suplimentară importantă care permite verificarea legalității și legitimității hotărârii pronunțate de prima instanță.

148. În aceeași ordine de idei, Curtea observă că, potrivit jurisprudenței Curții Europene a Drepturilor Omului, procedurile de constatare a apartenenței unor candidați la alegeri la un partid politic succesor al unui partid politic dizolvat corespund exigențelor Convenției Europene a Drepturilor Omului în măsura în care le permit instanțelor naționale să aibă în vedere similitudinea substanțială a structurilor, a organizării și a funcționării partidelor în discuție, membrii, liderii sau reprezentanții acestora, precum și orice alte circumstanțe relevante, și să constate existența lipsită de echivoc a legăturii dintre candidați și partidele politice declarate ilegale. De asemenea, potrivit Curții Europene, instanțele trebuie să asigure un proces judiciar adversarial, în cadrul căruia partidul să poată prezenta observații (*Etxeberria și alții v. Spania*, 30 iunie 2009; *Herritarren Zerrenda v. Spania*, 30 iunie 2009; *Eusko Abertzale Ekintza - Accion Nationalista Vasca (Eae-Anv) v. Spania*, 7 decembrie 2010).

149. Prin urmare, Curtea conchide că normele contestate sunt însoțite și de garanții procedurale suficiente pentru a preveni arbitrariul.

b) Controlul constituționalității prin raportare la articolele 41 alin. (4) și 135 alin. (1) lit. h) din Constituție

150. Cu privire la incidența articolelor 41 alin. (4) și 135 alin. (1) lit. h) din Constituție, autorii sesizărilor afirmă că, prin normele contestate, legislatorul a intervenit în apanajul exclusiv al Curții Constituționale de a declara neconstituționale partidele politice.

151. Sub acest aspect, Curtea nu poate reține alegațiile autorilor sesizărilor, deoarece legislatorul constituant a prevăzut în mod imperativ că: (i) „sunt neconstituționale” partidele politice care, „prin scopurile ori prin activitatea sa, militează împotriva pluralismului politic, a principiilor statului de drept, a suveranității și independenței, a integrității teritoriale a Republicii Moldova” (articolul 41 alin. (4)); (ii) „Curtea Constituțională [...] hotărăște asupra chestiunilor care au ca obiect constituționalitatea unui partid” (articolul 135 alin. (1) lit. h)); (iii) Curtea Constituțională își desfășoară activitatea la inițiativa subiecților prevăzuți de Legea cu privire la Curtea Constituțională (articolul 135 alin. (2)); (iv) organizarea și funcționarea partidelor politice se reglementează prin lege organică (articolul 72 alin. (3) lit. g)).

152. Pe de altă parte, Curtea reține că, în procedura de constatare a calității de partid politic succesor al unui partid politic declarat neconstituțional,

autoritățile competente nu solicită instanței judecătorești să realizeze un control de constituționalitate asupra unui nou partid politic, ci să verifice existența unor conexiuni și similitudini substanțiale între partidul declarat neconstituțional și formațiunea politică pretins succesoare, pe baza criteriilor expres prevăzute de lege. Or, dispozițiile legale criticate nu au semnificația unei substituiri a competenței constituționale a Curții de a se pronunța asupra constituționalității unui partid politic, ci reprezintă un instrument legal destinat să asigure efectivitatea hotărârii Curții prin care un partid politic a fost declarat neconstituțional. Mecanismul legal privind constatarea calității de partid politic succesor nu conferă instanțelor judecătorești de drept comun atribuția de a realiza un nou control al constituționalității unui partid politic și nici de a aprecia, în mod autonom, compatibilitatea activității acestuia cu normele și principiile Constituției. Rolul instanțelor de drept comun este unul circumscris stabilirii unei situații de fapt, și anume dacă un partid politic nou constituit ori, după caz, deja înregistrat constituie, sub aparența unei entități juridice distincte, o continuare disimulată a activității partidului politic declarat neconstituțional.

153. Prin urmare, în cadrul mecanismului contestat, nu se pune problema unei noi examinări a corespunderii activității partidului respectiv cu Constituția și nici a unei noi aprecieri cu privire la necesitatea declarării neconstituționalității acestuia, ci verificarea existenței unei continuități factuale, organizaționale, personale, financiare sau politice cu partidul declarat anterior neconstituțional, respectiv preluarea, reproducerea ori continuarea, prin intermediul unei alte entități, a activităților asupra cărora Curtea s-a pronunțat deja. Or, constatările Curții cu privire la neconstituționalitatea aceluși partid se bucură de autoritatea de lucru judecat și nu pot fi repuse în discuție ori apreciate diferit de instanțele judecătorești de drept comun. Acestora le revine exclusiv sarcina de a cerceta dacă, în activitatea partidului pretins succesor, se regăsesc circumstanțele prevăzute de lege care atestă legătura efectivă cu partidul politic declarat neconstituțional.

154. Distinct de particularitățile cauzei în care a fost ridicată excepția de neconstituționalitate, Curtea observă că posibilitatea constituirii unor entități politice formal noi, dar identice în substanță, finalitate și mod de acțiune cu partidul politic declarat neconstituțional, este de natură să afecteze respectarea efectivă a hotărârii Curții [de declarare a neconstituționalității partidului politic] și, astfel, să nesocotească principiul forței obligatorii a actelor jurisdicționale ale Curții Constituționale. O asemenea ipoteză poate permite eludarea efectelor unei hotărâri a Curții Constituționale și poate menține, pe alte căi juridice, riscurile pe care Curtea le-a constatat deja pentru pluralismul politic, statul de drept, suveranitatea, independența și integritatea teritorială a Republicii Moldova. În aceste condiții, art. 41 alin. (4) și art. 135 alin. (1) lit. h) din Constituție nu consacră o atribuție declarativă și formală prin care Curtea Constituțională hotărăște declararea neconstituționalității unui partid politic. Dimpotrivă, această competență constituțională

configurează un mecanism de protecție efectivă a ordinii democratice, merit să înlăture, în mod real și definitiv, riscurile generate de activitatea unui partid politic declarat neconstituțional, inclusiv atunci când aceasta este continuată prin structuri formale diferite, dar similare ca esență.

155. În concluzie, Curtea reține că diferența specifică dintre procedura reglementată de Legea privind partidele politice pentru constatarea calității de partid politic succesor și procedura de verificare a constituționalității unui partid politic constă tocmai în obiectul și finalitatea fiecăreia. Prima procedură vizează împiedicarea continuării, prin intermediul unei alte entități politice, a activităților deja calificate de Curtea Constituțională ca fiind incompatibile cu Constituția, pe când cea de-a doua procedură are ca premisă necesitatea stabilirii, pentru prima dată, a neconstituționalității partidului politic. Prin urmare, în cazul partidului politic succesor, problema juridică este cea a executării efective a hotărârii Curții și a prevenirii eludării acesteia prin continuarea de facto a activității partidului respectiv [declarat neconstituțional] într-o formă camuflată.

156. De altfel, mecanismul juridic criticat nu constituie o soluție normativă singulară în dreptul comparat, acesta regăsindu-se și în legislația spaniolă, a cărei aplicare a fost supusă controlului Curții Europene a Drepturilor Omului. În jurisprudența sa, instanța europeană de contencios privind drepturile omului a statuat că dizolvarea unui partid politic ce militează împotriva statului de drept și ordinii democratice ar fi fost inutilă dacă acesta ar fi putut să își continue activitățile de facto prin intermediul altor entități (cauza *Etxebarria și alții v. Spania*, 30 iunie 2009, § 52). În acest sens, Curtea Europeană a reținut că împiedicarea continuării activității unor partide declarate ilegale urmărește scopuri compatibile cu principiul statului de drept și cu finalitățile generale ale Convenției.

157. Astfel, prevenirea eludării efectelor unei hotărâri de declarare a neconstituționalității unui partid politic, prin reconstituirea acestuia sub o altă denumire sau prin intermediul unei alte entități, reprezintă o finalitate legitimă într-o societate democratică. În această logică, instituirea unor criterii legale care permit instanței competente să identifice existența unei continuități structurale, personale, funcționale ori ideologice între partidul declarat neconstituțional și formațiunea pretins succesoare nu echivalează cu o nouă verificare a constituționalității partidului politic, ci are ca scop asigurarea efectivității hotărârii deja pronunțate de Curtea Constituțională. Având în vedere distincția de natură juridică dintre procedura de declarare a neconstituționalității unui partid politic și procedura de constatare a caracterului de succesor al unei formațiuni politice, Curtea trebuia să rețină că aceasta din urmă are un caracter complementar și executoriu în raport cu prima; ea nu afectează competența exclusivă a Curții Constituționale de a se pronunța asupra constituționalității partidelor politice, ci urmărește să prevină eludarea efectelor hotărârii Curții și să garanteze caracterul efectiv, general obligatoriu și opozabil al acesteia.

158. În consecință, normele criticate nu aduc atingere articolelor 41 alin. (4) și 135 alin. (1) lit. h) din Constituție. Date fiind cele menționate mai sus, Curtea își reconsideră concluziile din Hotărârea sa nr. 11 din 3 iunie 2003 pentru controlul constituționalității unor prevederi ale Legii nr. 718 din 17 septembrie 1991 „Privind partidele și alte organizații social-politice” în redacția legilor nr. 146 din 30 septembrie 1998, nr. 367 din 29 aprilie 1999, nr. 795 din 10 februarie 2000 și nr. 1534 din 13 decembrie 2002 „Pentru modificarea și completarea Legii nr. 718 din 17 septembrie 1991 privind partidele și alte organizații social-politice”.

c) Concluzii

159. În concluzie, Curtea constată că dispozițiile articolelor 3 alineatele (1¹) – (1³) și 22 alin. (2) lit. f) din Legea privind partidele politice respectă exigențele stabilite de articolele 38, 41 alin. (1) și 54 din Constituție, precum și nu încalcă articolele 41 alin. (4) și 135 alin. (1) lit. h) din Legea Supremă.

III. Limitarea activității partidelor politice (articolul 21 alineatele (3¹) și (8) din Legea privind partidele politice)

(i) Calitatea legii

160. Cu titlu preliminar, Curtea observă că la articolul 21 din Legea privind partidele politice, Parlamentul a reglementat un mecanism care permite limitarea activității partidelor politice, stabilind atât condițiile de fond, cât și de procedură în care o asemenea măsură poate fi dispusă. La alineatele (1) și (1¹) din același articol, Parlamentul a stabilit care acțiuni și inacțiuni ale partidelor politice pot conduce la limitarea activității acestora. În acest sens, Parlamentul a reglementat două proceduri prin care Ministerul Justiției poate reacționa la comportamentele ilegale reglementate de legislator.

161. Astfel, articolul 21 alineatele (2) și (3) din Lege reglementează procedura obișnuită de limitare a activității partidelor politice și se bazează pe o reacție graduală la comportamentele ilegale ale partidelor. Norma prevede că, în cazul comiterii unor acțiuni sau inacțiuni, prevăzute de articolul 21 alineatele (1) și (1¹) din Lege, Ministerul Justiției este obligat să parcurgă o etapă prealabilă de avertizare, acordând partidului un termen de până la 30 de zile pentru remedierea voluntară a deficiențelor. Dacă organul de conducere al partidului politic nu a îndeplinit solicitarea în termenul stabilit, Ministerului Justiției poate solicita instanței de judecată să dispună limitarea activității partidului.

162. Pe de altă parte, articolul 21 alin. (3¹) din Lege reglementează o procedură urgentă, concepută ca un instrument de reacție promptă a statului în fața unor riscuri care periclitează principiile democratice. Această procedură îi permite Ministerului Justiției să se adreseze direct în instanța de

judecată, fără parcurgerea etapei prealabile, dacă sunt întrunite condițiile prevăzute de lege. Criticile autorilor sesizărilor sunt îndreptate în privința acestei proceduri.

163. Curtea constată că norma stabilește în mod expres că Ministerul Justiției este autoritatea care poate iniția procedura, iar Curtea de Apel Centru reprezintă instanța care exercită un control jurisdicțional. De asemenea, legea stabilește durata maximă a măsurii, respectiv până la 12 luni, precum și categoriile de fapte care pot justifica aplicarea urgentă a procedurii urgente.

164. Curtea constată că articolul 21 alin. (3¹) din Lege enumeră explicit situațiile care permit intervenția urgentă a statului, precum: a) acțiuni de subminare a proceselor electorale; b) campanii de dezinformare, incitare la ură, propaganda agresiunii militare, mesaje cu conținut extremist, cu conținut cu caracter terorist sau care, în alt mod, prezintă o amenințare pentru securitatea națională; c) acte de corupere pe scară largă a alegătorilor; d) finanțare ilegală sau acordare ilegală de servicii sau valori materiale partidului politic ori concurenților electorali ai acestuia; e) acțiuni de spălare a banilor sau introducerea în țară, în mod sistematic și ilegal, a mijloacelor financiare pentru activități curente sau electorale ale partidului politic; f) acțiuni de planificare, coordonare, sprijinire a acțiunilor violente. Totodată, norma impune existența unei amenințări la adresa suveranității, independenței, integrității teritoriale, securității naționale, ordinii și siguranței publice.

165. Referitor la claritatea articolului 21 alin. (8) din Lege, Curtea observă că Parlamentul a stabilit atât regula generală potrivit căreia „activitatea partidului politic nu poate fi limitată pe parcursul campaniei electorale la care participă”, cât și excepția de la această regulă, care prevede că limitarea activității partidului poate fi dispusă pe parcursul campaniei electorale în cazurile „în care limitarea activității partidului politic se cere pentru comiterea unor încălcări grave ale legii, astfel cum sunt prevăzute acestea la articolul 3 și la alin. (3¹) din prezentul articol”. Totodată, legislatorul a stabilit în mod clar că „activitatea partidului politic nu poate fi limitată pentru încălcări minore”.

166. Curtea admite că noțiunile utilizate de legislator implică un anumit grad de apreciere, inerent normelor care reglementează domeniul securității statului și protecției ordinii constituționale. Curtea constată că dispozițiile contestate întrunesc exigențele de claritate impuse de articolul 54 din Constituție.

(ii) Scopul legitim

167. Curtea reține că limitarea activității unui partid politic constituie o ingerință în exercitarea dreptului la asociere politică garantat de articolul 41 alin. (1) din Constituție și poate afecta exercitarea drepturilor electorale prevăzute de articolul 38 din Constituție.

168. Totuși, Curtea observă că ingerința urmărește protejarea unor valori constituționale, și anume suveranitatea statului, independența, integritatea teritorială, securitatea națională, ordinea și siguranța publică și protecția proceselor democratice împotriva ingerințelor ilegale. Aceste scopuri legitime sunt prevăzute de dispozițiile articolului 54 din Constituție.

(iii) Proportionalitatea măsurii și existența unor garanții procedurale suficiente

169. Curtea reține că limitarea activității unui partid politic constituie o măsură severă, având în vedere rolul esențial al partidelor politice într-o societate democratică și impactul acestora asupra pluralismului politic și procesului electoral.

170. Totuși, Curtea observă că procedura urgentă prevăzută de articolul 21 alin. (3¹) din Lege are caracter excepțional și poate fi aplicată numai în situații care implică un pericol grav și imediat pentru valorile constituționale, *i.e.* suveranitatea statului, independența, integritatea teritorială, securitatea națională, ordinea și siguranța publică. Având în vedere natura faptelor stabilite de dispoziția contestată, Curtea reține că este justificată soluția legislatorului de a reglementa o procedură urgentă prin care statul să reacționeze rapid, fără obligarea autorităților să aștepte expirarea termenelor stabilite de procedura ordinară.

171. Curtea consideră că legislatorul a asigurat un echilibru corect între necesitatea protejării ordinii democratice și garantarea libertății de asociere politică, deoarece măsura contestată poate fi dispusă doar printr-o hotărâre judecătorească, în urma examinării probelor. De asemenea, măsura dispusă poate fi contestată cu recurs la Curtea Supremă de Justiție (articolul 21 alin. (4) din Lege).

172. Totodată, măsura are un caracter temporar, durata maximă fiind de 12 luni. Mai mult, articolul 21 alin. (6) din Lege permite reluarea activității partidului politic după înlăturarea neconformităților care au justificat intervenția statului.

173. Comisia de la Veneția, în avizul său, a remarcat că „legislația moldovenească prevede o procedură graduală (pas cu pas) pentru remedierea neregulilor în activitatea unui partid, care poate conduce inițial la limitări temporare ale activității acestuia: numai dacă, în urma unei solicitări a Ministerului Justiției de a adopta măsuri pentru a înceta acțiunile sau inacțiunile prevăzute la articolul 21 alineatele (1) și (1¹) și de a informa Ministerul cu privire la măsurile întreprinse și la înlăturarea încălcărilor respective, organul de conducere al partidului politic nu se conformează în termen de 30 de zile, Ministerul poate solicita suspendarea activității partidului politic, pentru o perioadă de până la 6 luni. Deși modificările adoptate recent permit Ministerului Justiției să se adreseze direct instanței fără un avertisment prealabil, această posibilitate este limitată la cazurile în care acțiunile sau inacțiunile prevăzute la articolul 21 alineatele (1) și (1¹)

amenință suveranitatea, securitatea sau ordinea publică, fiind însoțite de o listă de factori agravanți (alineatul (3¹) lit. a)–f)), și anume: a) acțiuni de subminare a proceselor electorale; b) campanii de dezinformare, incitare la ură, propagandă a agresiunii militare, mesaje cu conținut extremist sau terorist ori care, în alt mod, reprezintă o amenințare la adresa securității naționale; c) acte de corupere a alegătorilor la scară largă; d) finanțare ilegală sau furnizare ilegală de servicii ori bunuri materiale către partidul politic sau concurenții săi electorali; e) acțiuni de spălare a banilor sau introducerea în țară, în mod sistematic și ilegal, a mijloacelor financiare pentru activități curente sau electorale ale partidului politic; f) acțiuni de planificare, coordonare sau susținere a unor acțiuni violente.”

174. Ca urmare, Comisia de la Veneția a constatat că ”[...] măsurile prevăzute în dispozițiile examinate nu intră, în sine, în conflict cu articolele 10, 11 și 17 din Convenția europeană a drepturilor omului (CEDO).

175. De asemenea, Curtea consideră important faptul că Parlamentul a interzis în mod expres limitarea activității partidelor politice pentru încălcări minore (articolul 21 alin. (8) din Lege). Prin această normă, legislatorul a instituit o garanție suplimentară pentru protecția pluralismului politic, stabilind că limitarea activității poate fi aplicată partidelor politice doar pentru încălcări grave care afectează valorile democratice.

176. Curtea observă că articolul 21 alin. (8) din Lege instituie regula potrivit căreia activitatea unui partid politic nu poate fi limitată pe parcursul campaniei electorale la care acesta participă. Această soluție legislativă reflectă importanța deosebită pe care legislatorul o acordă competiției electorale și dreptului partidelor politice de a participa la formarea voinței politice a cetățenilor, garantate de articolele 38 și 41 din Constituție.

177. Totuși, Curtea constată că aceeași dispoziție stabilește o excepție de la această regulă, permițând limitarea activității partidului politic în timpul campaniei electorale atunci când această măsură este determinată de încălcările grave prevăzute de articolele 3 și 21 alin. (3¹) din Lege. Așadar, legislatorul a apreciat că, în anumite circumstanțe excepționale, protecția ordinii constituționale și a procesului democratic poate prevala asupra dreptului partidului de a participa la competiția electorală.

178. De altfel, însăși Comisia de la Veneția a subliniat că ”faptul că, potrivit articolului 21 alin. (8) din Legea privind partidele politice, activitatea unui partid nu poate fi limitată pentru încălcări minore și nici în timpul unei campanii electorale la care acesta participă, cu excepția cazurilor în care limitarea activității rezultă din încălcări grave ale legii, astfel cum sunt prevăzute la articolele 3 și 21 (3¹), reflectă recunoașterea legislativă a faptului că asemenea măsuri trebuie utilizate numai în cazuri de o gravitate deosebită. Această abordare este conformă cu principiul proporționalității, necesar în situațiile în care remediile *ex post* ar fi, în mod practic, incapabile să repare efectele excluderii dintr-un proces electoral. Prin urmare, Comisia de la Veneția consideră că limitarea activității unui partid politic ca măsură asiguratorie ar trebui prevăzută doar fie în cadrul procedurilor de dizolvare,

fie în cadrul procedurilor care urmăresc limitarea activităților unui partid politic, cu condiția ca acestea să fie determinate de circumstanțe strict delimitate (clar și restrictiv definite) și cu adevărat excepționale. Revine instanțelor de judecată sarcina de a decide dacă aceste circumstanțe sunt îndeplinite în fiecare caz concret. După cum s-a menționat mai sus, orice hotărâre judecătorească prin care se dispun măsuri asiguratorii trebuie să fie susținută de o motivare adecvată și argumentată, care să demonstreze că circumstanțele cauzei justifică o asemenea măsură” (CDL-AD(2026)006, § 53).

179. În acest condiții, Curtea constată că limitarea activității partidelor politice prevăzută de articolul 21 alin. (3¹) din Lege, examinată împreună cu limitările stabilite de alineatul (8), este proporțională scopului legitim urmărit.

(iv) Concluzii

180. Prin urmare, Curtea reține că dispozițiile articolului 21 alineatele (3¹) și (8) din Legea privind partidele politice respectă exigențele stabilite de articolele 38, 41 alin. (1) și 54 din Constituție.

IV. Limitarea activității partidelor politice în calitate de măsură asiguratorie (articolele 21 alineatele (3²) și (5¹) și 22 alin. (2¹) din Legea privind partidele politice)

(i) Calitatea legii

181. Curtea observă că, potrivit articolului 22 alin. (2¹) din Legea privind partidele politice, în cazul în care dizolvarea partidului politic este cerută în procedura de constatare a calității de partid politic succesor al unui partid declarat neconstituțional, Ministerul Justiției îi poate solicita instanței de judecată dispunerea, în calitate de măsură asiguratorie, a limitării activității partidului politic pe perioada examinării cauzei, până la pronunțarea în fond, conform prevederilor articolului 21. Astfel, Curtea reține că Parlamentul a atribuit Ministerului Justiției competența de a solicita aplicarea măsurii asiguratorii, în timp ce competența de a dispune aplicarea acesteia aparține exclusiv instanței de judecată.

182. Articolul 21 alin. (3²) din Lege stabilește condițiile în care poate fi solicitată aplicarea măsurii asiguratorii, și anume „gravitatea încălcărilor admise de către partidul politic”, „existența unui pericol real și iminent de producere a unor consecințe iremediabile pentru valorile democratice și pentru ordinea de drept a Republicii Moldova” prin „continuarea desfășurării activităților ilegale ale partidului politic”.

183. Curtea reține că noțiunile legale utilizate le permit destinatarilor legii să identifice cazurile în care măsurile asiguratorii pot fi aplicate. Expresiile „pericol real și iminent” și „consecințe iremediabile” denotă faptul că măsura

contestată poate fi aplicată doar în contextul unui risc precis, actual și de o gravitate suficient de ridicată pentru valorile democratice și ordinea de drept.

184. Mai mult, Curtea observă că marja de apreciere a Ministerului Justiției este circumscrisă expres de textul legal, care condiționează sesizarea instanței de prezentarea unor argumente și probe care să demonstreze existența unui pericol pentru valorile democratice și pentru ordinea de drept. Această condiție exclude posibilitatea formulării unei cereri întemeiate pe prezumții generale, pe simple suspiciuni politice sau pe o asociere formală cu un partid anterior declarat neconstituțional.

185. Curtea notează că utilizarea unor noțiuni generale este inerentă reglementării unor domenii care implică evaluarea unor riscuri pentru ordinea constituțională și democratică. Exigența de calitate a legii nu presupune enumerarea exhaustivă și precisă a tuturor situațiilor care justifică aplicarea măsurii asiguratorii, ci formularea unor criterii suficient de clare pentru a permite autorităților și instanțelor de judecată să aplice norma în funcție de circumstanțele cauzei. În prezenta cauză, textul articolului 21 alin. (3²) din Lege oferă suficiente repere pentru delimitarea situațiilor în care măsura asiguratorie poate fi solicitată și aplicată.

186. De asemenea, Curtea observă că la articolul 21 alin. (5¹) din Lege Parlamentul a prevăzut efectele juridice ale aplicării măsurii asiguratorii, stabilind că la aplicarea măsurii asiguratorii privind limitarea activității partidului politic se aplică interdicțiile prevăzute la alineatul (5). La rândul său, articolul 21 alin. (5) enumeră interdicțiile aplicabile partidului supus măsurii asiguratorii, și anume interdicția participării individuale sau în comun la alegeri și referendumuri, producerea, furnizarea, distribuirea și difuzarea publicității politice, fondarea mijloacelor de informare în masă, organizarea întrunirilor, a mitingurilor, a demonstrațiilor, a pichetărilor și a altor acțiuni publice, folosirea tuturor tipurilor de depuneri bancare, cu excepția cazurilor când sunt necesare decontări cu contractanții, decontări aferente îndeplinirii contractelor individuale de muncă, decontări pentru repararea prejudiciilor cauzate prin acțiunile partidului politic, decontări pentru plata impozitelor, a taxelor și amenzilor.

187. Curtea reține că aceste dispoziții conferă un grad suplimentar de previzibilitate măsurii asiguratorii, deoarece stabilesc în mod precis consecințele aplicării acesteia. Destinatarii normei pot cunoaște în mod rezonabil atât condițiile în care măsura poate fi dispusă, cât și efectele juridice care rezultă din aplicarea ei. Totodată, enumerarea expresă a interdicțiilor și a excepțiilor privind utilizarea depunerilor bancare limitează posibilitatea unei interpretări extensive sau arbitrare a efectelor acestei măsuri.

188. Având în vedere aceste considerente, Curtea conchide că dispozițiile articolelor 21 alineatele (3²) și (5¹) și 22 alin. (2¹) din Legea privind partidele politice stabilesc cu suficientă claritate motivele pentru care poate fi aplicată măsura asiguratorie a limitării activității partidelor politice și efectele juridice ale acesteia.

(ii) *Scopul legitim*

189. Curtea observă că articolul 21 alin. (3²) din Lege permite aplicarea măsurii asigurătorii atunci când există „un pericol real și iminent de producere a unor consecințe iremediabile pentru valorile democratice și pentru ordinea de drept a Republicii Moldova prin continuarea desfășurării activităților ilegale ale partidului politic”. Curtea constată că exact aceleași cerințe legate de gravitatea faptelor comise sunt incidente și în cazul aplicării măsurii asigurătorii privind limitarea activității partidului politic în cauzele în care se solicită constatarea caracterului de partid politic succesori al unui partid politic neconstituțional și dizolvarea acestuia conform articolului 22 din Lege.

190. Prin această reglementare, Parlamentul a urmărit să împiedice continuarea unor activități ilegale ale partidului care, prin natura și gravitatea lor, ar putea afecta ireversibil valorile democratice și ordinea de drept înainte ca instanța de judecată să se pronunțe definitiv asupra cererii de dizolvare sau de limitare a activității partidului politic, făcând inutilă și golind de efecte hotărârea judecătorească emisă subsecvent.

191. Curtea consideră că protecția valorilor democratice și a ordinii de drept constituie scopuri legitime de importanță constituțională. Constituția stabilește obligații pozitive ale statului de a acționa în cazul existenței unor riscuri reale și iminente pentru valorile constituționale, în special atunci când acestea sunt imputate unor entități care participă la procesul politic și electoral (a se vedea, între altele, HCC nr. 12 din 16 octombrie 2025, § 163). Acest scop este cu atât mai relevant atunci când riscul este imputat unor entități care participă la formarea voinței politice a cetățenilor și care pot utiliza procesul democratic pentru a submina însăși ordinea democratică.

192. De asemenea, Curtea consideră că legislatorul este îndreptățit să ia măsuri preventive împotriva partidelor politice, pentru protecția democrației. Statul nu poate aștepta până când partidul politic va prelua puterea și va începe să întreprindă pași concreți pentru a implementa o politică incompatibilă cu standardele Convenției. Acolo unde pericolul acelei politici a fost stabilit în mod suficient și este iminent, statul poate preveni în mod rezonabil aplicarea unei asemenea politici înainte ca încercarea de a o implementa prin intermediul unor pași concreți să prejudicieze pacea socială și regimul democratic al țării (*Refah Partisi (the Welfare Party) și alții v. Turcia* [MC], 13 februarie 2003, § 102; *Herri Batasuna și Batasuna v. Spania*, 30 iunie 2009, § 81).

193. Așadar, Curtea reține că dispozițiile contestate urmăresc realizarea mai multor scopuri legitime menționate în articolul 54 alin. (2) din Constituție (e.g. protecția ordinii publice, a drepturilor, libertăților și demnității altor persoane) și că există o legătură rațională între aceste scopuri și prevederile contestate.

(iii) Proportionalitatea măsurii și existența garanțiilor procedurale suficiente

194. Curtea reține că măsura prevăzută de articolele 21 alineatele (3²) și (5¹) și 22 alin. (2¹) din Lege constituie o ingerință în activitatea partidelor politice și în exercitarea libertății de asociere politică. O astfel de ingerință trebuie examinată prin prisma caracterului proporțional al măsurii și a existenței unor garanții procedurale suficiente împotriva aplicării arbitrare.

195. Curtea observă că măsura are un caracter adecvat scopului legitim urmărit, deoarece limitarea temporară a activității partidului politic este aptă să împiedice continuarea activităților care creează un pericol real și iminent pentru valorile democratice și ordinea de drept.

196. Totodată, Curtea reține că legislatorul a prevăzut această măsură ca fiind aplicabilă în situații excepționale și doar dacă se demonstrează existența unor circumstanțe reglementate limitativ de lege, adică doar în cazurile: (i) „unor încălcări grave”; (ii) „unui pericol real și iminent” și (iii) al riscului producerii unor „consecințe iremediabile” (a se vedea articolul 21 alin. (3²) din Lege). Totodată, Ministerul Justiției, ca reclamant în cauză, va fi ținut să prezinte „argumente și probe” care justifică aplicarea măsurii. De asemenea, legislatorul a prevăzut că măsura are un caracter temporar, fiind aplicabilă doar „pe durata examinării cauzei, până la pronunțarea în fond”.

197. Comisia de la Veneția a concluzionat că limitările asigurătorii asupra activității partidelor politice nu sunt, în sine, contrare standardelor europene și internaționale. Cu toate acestea, ele pot fi justificate numai în cadrul procedurilor de dizolvare, sau în cadrul procedurilor care urmăresc limitarea activității unui partid politic, cu condiția ca acestea să fie determinate de circumstanțe strict delimitate și cu adevărat excepționale. În opinia Comisiei de la Veneția, măsurile asigurătorii de o asemenea amploare trebuie să fie ferm fundamentate pe astfel de proceduri sau procedural conectate cu acestea, iar orice decizie prin care sunt impuse să fie susținută de o motivare adecvată și argumentată, care să demonstreze necesitatea lor strictă (a se vedea, CDL-AD(2026)006, § 54). Tot Comisia a subliniat că „[î]n conformitate cu principiul proporționalității, ar părea rezonabil ca orice limitare asigurătorie să fie impusă numai atunci când există un pericol real și iminent de producere a unor consecințe ireparabile pentru valorile democratice și statul de drept (a se vedea CDL-AD(2026)006, § 52).

198. Astfel, Curtea a ajuns la concluzia că legislatorul a acordat instanței de judecată competența de a verifica, în fiecare cauză concretă, dacă cererea reclamantului este întemeiată pe elemente factuale precise și actuale, dacă riscul invocat este real și iminent, dacă urmările posibile sunt ireparabile și dacă măsura solicitată este indispensabilă pentru prevenirea afectării ordinii democratice.

199. Curtea observă că, spre deosebire de regulile generale ale procesului civil, când „cererea de asigurare a acțiunii se soluționează de către judecătorul care examinează cauza în ziua depunerii, fără înștiințarea pârâtului și a

celorlalți participanți la proces” (a se vedea articolul 177 alin. (2) din Codul de procedură civilă), legislatorul a stabilit că cererea de limitare a activității partidului politic ca măsură asiguratorie se examinează „în termen de 3 zile de la depunere” cu condiția înștiințării obligatorii a partidului pârât și cu obligativitatea părților „să se prezinte în fața instanței de judecată” (a se vedea articolul 21 alin. (3³) din Lege). Curtea menționează faptul că opțiunea legislatorului de a aplica limitarea ca măsură asiguratorie doar de către o instanță de judecată și cu înștiințarea prealabilă a partidului pârât reprezintă o garanție importantă pentru partidul vizat.

200. De asemenea, Curtea reține că, în cazul în care activitatea partidului a fost limitată, legislatorul a stabilit dreptul partidului pârât de a contesta cu recurs aplicarea măsurii asiguratorii, iar instanța de recurs (Curtea Supremă de Justiție) trebuie să examineze recursul în 5 zile (a se vedea articolul 21 alin. (3⁴) din Lege). Posibilitatea exercitării unui recurs separat de fondul cauzei și termenul restrâns de examinare a recursului constituie garanții suplimentare care permit verificarea legalității măsurii asiguratorii într-un termen scurt. Caracterul urgent al examinării recursului urmărește evitarea prelungirii unor eventuale restrângeri nejustificate ale activității partidului politic.

201. Așadar, Curtea conchide că măsurile stabilite de articolele 21 alineatele (3²) și (5¹) și 22 alin. (2¹) din Legea privind partidele politice sunt proporționale cu scopul legitim urmărit și sunt însoțite de suficiente garanții procedurale împotriva arbitrariului.

(iv) Concluzii

202. Prin urmare, dispozițiile articolelor 21 alineatele (3²) și (5¹), precum și 22 alin. (2¹) din Legea privind partidele politice respectă exigențele stabilite de articolele 38, 41 alin. (1) și 54 din Constituție.

Pentru motivele arătate, în baza articolelor 135 alin. (1) literele a) și g) și 140 din Constituție, 37 și 38 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, Curtea Constituțională

HOTĂRĂȘTE:

1. *Se resping* sesizările din dosarul nr. 194g/2025 privind excepțiile de neconstituționalitate ridicate de dl Alexandru Beschieru, președinte al Partidului politic „Forța Alternativă și de Salvare a Moldovei”, în dosarul nr. 2-13/2025, de dna Irina Vlah, președinte al Partidului politic Partidul Republican „Inima Moldovei”, în dosarul nr. 2-15/2025, și de dl avocat Igor Hlopețchi, în interesele Partidului politic „Moldova Mare”, în dosarul nr. 2-18/2025, toate pendinte la Curtea de Apel Centru.

HOTĂRÂRE PRIVIND EXCEPȚIILE DE NECONSTITUȚIONALITATE UNOR PREVEDERI
DIN LEGEA NR. 294 DIN 21 DECEMBRIE 2007 PRIVIND PARTIDELE POLITICE

2. *Se recunosc constituționale* articolele 3 alineatele (1¹) – (1³), 21 alineatele (3¹), (3²), (5¹) și (8) și 22 alin. (2) lit. f) și alin. (2¹) din Legea nr. 294 din 21 decembrie 2007 privind partidele politice.

3. *Se declară inadmisibile* sesizările privind excepțiile de neconstituționalitate în partea referitoare la articolul 21 alineatele (3³), (3⁴) și (5²) din Legea nr. 294 din 21 decembrie 2007 privind partidele politice.

4. Prezenta hotărâre este definitivă, nu poate fi supusă nici unei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*.

Președinte

Domnica MANOLE

*Chișinău, 30 iunie 2026
HCC nr. 7
Dosarul nr. 194g/2025*